

**Σύντομη ιστορία της αρχιτεκτονικής
για το μάθημα του
Ελεύθερου Προοπτικού Σχεδίου**

Παλαιολιθική (-12000 π.χ)-νομαδισμός

- Ως **Παλαιολιθική** περίοδος ορίζεται το πρωιμότερο τμήμα της Λίθινης Εποχής ή Εποχής του Λίθου, κατά τη διάρκεια της οποίας ο άνθρωπος χρησιμοποίησε λίθινα τεχνουργήματα και εκτείνεται σε μια μεγάλη περίοδο που ξεκίνησε πριν από 2,5 εκατομμύρια χρόνια περίπου έως το 12.000 π.Χ.
- Ο **Νομαδισμός** είναι τρόπος ζωής των λαών ή των φυλών που δεν έχουν μόνιμη κατοικία και μετακινούνται διαρκώς από τόπο σε τόπο. Οι μετακινήσεις των νομαδικών λαών ρυθμίζονται από τις μεταβολές των κλιματικών συνθηκών και από τις συνέπειες τους στην πανίδα και την χλωρίδα.

Οι άνθρωποι είναι κυνηγοί και τροφοσυλλέκτες. Κυνηγούν μόνοι ή κατά ομάδες και συμπληρώνουν τη διατροφή τους με ρίζες και καρπούς που βρίσκουν στη φύση. Στις παράκτιες περιοχές αναπτύσσεται η αλιεία και η συλλογή οστρακοειδών.

Σε όλη τη διάρκεια της Παλαιολιθικής εποχής τα σπήλαια και οι βραχοσκεπές χρησίμευαν ως χώροι κατοίκησης διότι προσέφεραν καταφύγιο στους ανθρώπους κυρίως στις δυσμενείς καιρικές συνθήκες. Τα σπήλαια δεν αποτελούσαν όμως τους μόνους χώρους κατοίκησης αφού ταυτόχρονα βρίσκουμε και απομεινάρια πρόχειρων καταυλισμών ανεξάρτητα από την ύπαρξη σπηλαίων στην περιοχή.

Οι χώροι που καταλάμβαναν οι άνθρωποι στα σπήλαια ήταν συνήθως εκείνοι που φωτίζονταν από το φως της ημέρας δηλαδή κοντά στην είσοδο ή ακόμα πιο συχνά, μπροστά απ'αυτή. Οι επιλογές τους ήταν δηλαδή περιορισμένες σε αντίθεση με τους υπαίθριους καταυλισμούς όπου είχαν μεγαλύτερη ελευθερία οργάνωσης του χώρου κυρίως ως προς τη θέση, τη διάταξη, τον προσανατολισμό κλπ.

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Κυνηγοί και τροφοσυλλέκτες
- Δεν έχουν μόνιμη κατοικία
- Μένουν σε σπηλιές και πρόχειρα καταλύματα

Νεολιθική περίοδος (6800-3200 π.Χ.) – πρώτοι οικισμοί

- Ως **νεολιθική περίοδος** ορίζεται εκείνη η περίοδος της ανθρώπινης πολιτισμικής ανάπτυξης που ακολουθεί την Παλαιολιθική και τη Μεσολιθική περίοδο. Η Νεολιθική περίοδος ξεκινά λίγο πριν από το 6.500 Π.Χ. Πρόκειται για μια περίοδο της ιστορίας κατά την οποία θεσμοθετείται σε μεγάλο εύρος η μόνιμη εγκατάσταση, η εξημέρωση των ζώων και των φυτών αλλά και η χρήση της κεραμικής.

Οι άνθρωποι αρχίζουν να καλλιεργούν τη γη και να εκτρέφουν ζώα. Μ'αυτό τον τρόπο έπαψαν να ζουν ως νομάδες και εγκαταστάθηκαν μόνιμα σε διάφορες περιοχές. Έφτιαξαν τα πρώτα τους σπίτια με δέρματα ζώων και κλαδιά στην αρχή και αργότερα χρησιμοποιώντας κορμούς μικρών δέντρων. Έφτιαχναν τα σπίτια τους το ένα κοντά στο άλλο για να νοιώθουν ασφαλείς ενώ άρχισαν να κτίζουν περιμετρικά τείχη για να προστατευτούν. Έτσι δημιουργήθηκαν τα πρώτα χωριά.

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Τροφοπαραγωγοί (γεωργία- κτηνοτροφία)
- Μόνιμη κατοικία –σχηματισμοί οικισμών
- Κατοικίες από ξύλα , δέρματα, κλαδιά
- Θολωτές κατοικίες από πέτρες
- Μεγαλιθικά οικοδομήματα από τεράστιους ογκολίθους

Οικισμός Χοιροκοιτίας (7000 π.Χ.)

Η **Χοιροκοιτία** είναι ο καλύτερα διατηρημένος προϊστορικός οικισμός της Κύπρου, που χρονολογείται από την μεταγενέστερη φάση της νεολιθικής περιόδου (γύρω στο 7000 π.Χ.)

Ο οικισμός είναι κτισμένος στην απότομη πλαγιά ενός λόφου που βρίσκεται σε απόσταση 6 χλμ. από τη θάλασσα. Αποτελεί ένα από τα εντυπωσιακότερα δείγματα πρώιμης μόνιμης εγκατάστασης πληθυσμών στο νησί. Στα δυτικά, όπου ο οικισμός δεν είναι φυσικά οχυρωμένος, ανεγέρθηκε ένας πλατύς τοίχος περιφράξης. Το κτίσιμό του προϋποθέτει συλλογική προσπάθεια, γεγονός που υπονοεί σύνθετη κοινωνική οργάνωση.

Οι οικίες αυτής της περιόδου αποτελούνται από ένα και μόνο δωμάτιο. Οι κάτοικοι έχτιζαν τις οικίες τους με υλικά, τα οποία περισυνέλεγαν από τη γύρω περιοχή, όπως, πέτρες, πλιθάρια, πηλό, κλαδιά, ξύλα. Πάντοτε για την οικοδόμηση του κατώτερου μέρους των οικιών χρησιμοποιούσαν πιο ανθεκτικά υλικά, όπως πέτρες, ενώ στο ανώτερο μέρος τα ελαφρότερα υλικά, όπως πλιθάρια και πηλό.

Ο οικισμός της Χοιροκοιτίας αποτελεί το πιο χαρακτηριστικό δείγμα της νεολιθικής αρχιτεκτονικής. Οι συγκεκριμένες οικίες, στη βάση τους είναι χτισμένες με λιθάρια του ποταμού, ενώ στο πάνω τους με πλιθάρια και πηλό, ελαφρότερα δηλαδή υλικά. Για τη κατασκευή της στέγης προμηθεύονταν καλάμια και κλαδιά, τα οποία αφού στήριζαν σε ξύλινα δοκάρια, τα επικάλυπταν με πηλό. Ταυτόχρονα, μεριμνούσαν για την προστασία των σπιτιών από πλημμύρες, κατασκευάζοντας κατώφλια ελαφρώς υπερυψωμένα, αλλά και μικρά θυρώματα.

Επιπρόσθετα, είναι αξιοσημείωτο πως μερικές από τις νεολιθικές κατοικίες ήταν εξοπλισμένες από ένα μεσοπάτωμα, το οποίο φαίνεται πως είχε τη χρήση αποθηκευτικού χώρου.

Μεγαλιθική αρχιτεκτονική (4000 πχ)

Το μεγαλιθικό φαινόμενο εμφανίστηκε ξαφνικά στη γη κατά την 4η χιλιετία και διήρκησε μερικούς αιώνες. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, οι άνθρωποι ανήγειραν χιλιάδες μνημεία σε διαφορετικά σημεία της υδρογείου. Ίδιοι τύποι κατασκευών εμφανίστηκαν στην Κορέα, το Θιβέτ, την Ινδία, τον Καύκασο, την Αφρική και την Ευρώπη. Έχει παρατηρηθεί ότι οι εν λόγω κατασκευές δεν βρίσκονταν ποτέ πολύ μακριά απ' τις ακτές. Στην Ευρώπη, οι μεγάλιθοι απλώνονται γύρω απ' την ακτή του Ατλαντικού και ανεβαίνουν κατά μήκος της Βόρειας Θάλασσας ως τη Σκανδιναβία. Πολύ αργότερα εμφανίζονται στη νότια Γαλλία και την Κορσική. Η λέξη «**μεγάλιθος**» προέρχεται απ' τις ελληνικές λέξεις μέγα, μεγάλο, γιγάντιο και λίθος, πέτρα. Ο όρος χρησιμοποιήθηκε τον 19ο αι. για να δείξει τους διαφορετικούς τύπους κατασκευών, όπως είναι τα **μενίρ** τα **ντολμέν**, τα **κρόμλεχ** ή **περίβολοι** και οι **γραμμές**. Υψώνονται συχνά στην κορυφή ενός λόφου. Όταν είναι τουλάχιστον τρία μενίρ ευθυγραμμισμένα, έχουμε μία γραμμή. Όταν αυτή η γραμμή γίνεται καμπύλη έχουμε ένα κρομχέλ, που σημαίνει κύκλος.

Μενίρ

Ο όρος “μενίρ” προέρχεται από τη βρετονική διάλεκτο και σημαίνει "μακριά πέτρα". Είναι μονολιθικά παραλληλεπίπεδα σφυρηλατημένα κατά μήκος βράχων, γι' αυτό ονομάζονται "πετροειδή" και μπορεί κανείς να τα συναντήσει απομονωμένα ή συγκεντρωμένα σε ευθυγράμμιση έτσι ώστε να σχηματίζουν συγκροτήματα. Η χρησιμότητα και ο σκοπός τους δεν είναι ξεκάθαρα, αλλά αναφέρονται σε διάφορα σημεία ως σύμβολα που δήλωναν περιορισμένο χώρο ή ως εργαλεία μέτρησης του χρόνου. Τα μενίρ είναι συνδεδεμένα με τη λατρεία του ήλιου και γενικά με τη φαλλική συμβολικότητα.

Ντολμέν

Ο όρος “ντολμέν” προέρχεται από μια διάλεκτο της Βρετάνης όπου υπάρχουν πολλά τέτοια μνημεία (dolmen < dol = τραπέζι + men = πέτρα). Στην απλούστερη μορφή τους αποτελούνται από τέσσερις ή πέντε μεγάλες πέτρινες πλάκες καρφωμένες στη γη, έτσι ώστε να δημιουργούν ανάμεσά τους έναν κενό χώρο που στεγάζεται με μια οριζόντια πλάκα. Υπάρχουν πολλές παραλλαγές του τύπου αυτού, όλες όμως μοιάζουν στην τεχνική της κατασκευής.

Κρόμλεχ

Ο όρος “κρόμλεχ” προέρχεται από τα Βρετονικά (kromlek = κυκλικά τοποθετημένοι λίθοι). Όρος που αναφέρεται σε έναν τύπο προϊστορικού μνημείου, που χρονολογείται περίπου την εποχή του Ορείχαλκου (3η-2η χιλιετία π.Χ.) και ο οποίος ήταν αρκετά διαδεδομένος στις βόρειες περιοχές της Γαλλίας, στη Μεγάλη Βρετανία και στις Σκανδιναβικές χώρες. Πρόκειται για μεγάλες πέτρες (μεγαλίθους) στερεωμένες κυκλικά στο έδαφος, σε διάμετρο συχνά μεγαλύτερη από 100 μ. Τα μνημεία αυτά περικλείουν μεγάλες επιφάνειες, που προορίζονταν ίσως για τόπους λατρείας. Μερικές φορές το κρόμλεχ αποτελείται από πολλούς παρόμοιους ομόκεντρους κύκλους μεγαλίθων, που προστατεύονται ολόγυρα με ανάχωμα ή όρυγμα (όπως το Στόουνχεντζ της Αγγλίας). Συχνά μπροστά στους περίφρακτους αυτούς χώρους υπάρχουν μακρές σειρές μεγαλίθων, που φαίνεται ότι αποτελούσαν μνημειακούς δρόμους εισόδου στα κρόμλεχ.

Stonehenge (Στόουνχεντζ, 1800-1900 π.χ. Wilshire, Μεγάλη Βρετανία)

Το Στόουνχεντζ είναι ένα μεγαλιθικό μνημείο που τοποθετείται στην πεδιάδα του Σώλσμπερυ (Salisbury) στη νότια Αγγλία. Ο αρχικός σκοπός της κατασκευής του δεν είναι ξεκάθαρος σε εμάς, αλλά ορισμένοι κάνουν υποθέσεις ότι ήταν ένας ναός κατασκευασμένος για την λατρεία των αρχαίων θεοτήτων. Έχει επίσης αποκαλεστεί και ως αστρονομικό παρατηρητήριο με σκοπό την ένδειξη σπουδαίων γεγονότων του προϊστορικού ημερολογίου. Άλλοι ισχυρίζονται ότι ήταν ένα ιερό μέρος για την ταφή υψηλόβαθμων πολιτών μιας κοινωνίας.

Εφ' όσον δε μπορούμε να πούμε με κάποιο βαθμό σιγουριάς για ποιο λόγο υπήρξε, μπορούμε να πούμε ότι δε κατασκευάστηκε για κάποιο τυχαίο σκοπό. Μόνο κάτι πολύ σπουδαίο για τους αρχαίους θα μπορούσε να αξίζει την προσπάθεια και τον κόπο που δόθηκε για την οικοδόμηση του Στόουνχεντζ.

Αίγυπτος

Λόγω της έλλειψης ξύλου, τα δύο κυρίαρχα οικοδομικά υλικά που χρησιμοποιούνται στην αρχαία Αίγυπτος είναι η πέτρα και το πλινθάρια τούβλα. Με τα χρόνια η πέτρα καθιερώθηκε ως το οικοδομικό υλικό για ναούς, τάφους, βασιλικά παλάτια και οχυρωματικά έργα, ενώ το τούβλο χρησιμοποιήθηκε αποκλειστικά για την κατασκευή σπιτιών. Οι περισσότερες Αιγυπτιακές πόλεις έχουν χαθεί από πλημμύρες του Νείλου επειδή βρίσκονταν χτισμένες στις όχθες του ποταμού. Είναι γι'αυτό το λόγο που η εντύπωση που έχουμε σήμερα για την Αιγυπτιακή αρχιτεκτονική είναι μόνο τα ογκώδη θρησκευτικά μνημεία και οι τάφοι.

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Ανάπτυξαν την Ιερογλυφική Γραφή – Γεωμετρία
- Οργανωμένες πόλεις -κοινωνίες
- Οι πυραμίδες της Γκίζας (βασιλικοί τάφοι)
- Τεράστιοι ναοί αφιερωμένοι σε θεότητες με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: Μεγάλες κιονοστοιχίες με εντυπωσιακούς κοιτώνες. Τα κιονόκρανα είχαν σχήματα από φυτικό βασίλειο (λωτόσχημα – παπυρόσχημα – φοινικόσχημα).

Πυραμίδες (2580 π.Χ, Γκίζα, Αίγυπτος)

Η Μεγάλη Πυραμίδα της Γκίζας (ονομάζεται επίσης Πυραμίδα του Χέοπα,) είναι η παλαιότερη και μεγαλύτερη από τις τρεις πυραμίδες της Γκίζας και είναι το μόνο από τα επτά θαύματα του αρχαίου κόσμου που επιβιώνει ουσιαστικά σχεδόν ανέπαφη. Θεωρείται ότι η πυραμίδα κατασκευάστηκε ως τάφος για την τέταρτη αιγυπτιακή δυναστεία του βασιλιά Χέοπα. Η Κατασκευή της διήρκεσε πάνω από 25 χρόνια και ολοκληρώθηκε γύρω στο 2580 π.Χ.. Η Μεγάλη Πυραμίδα του Χέοπα ήταν το υψηλότερο ανθρώπινο δόμημα στον κόσμο για πάνω από 3.800 χρόνια.

Η Μεγάλη Πυραμίδα καλυπτόταν από πέτρινο περίβλημα που αποτελούσε λεία εξωτερική επιφάνεια, αυτό που φαίνεται σήμερα είναι η υποκείμενη δομή του πυρήνα. Υπήρξαν διάφορες επιστημονικές θεωρίες σχετικά με τις τεχνικές κατασκευής της Μεγάλης πυραμίδας. Οι περισσότερες αποδεκτές θεωρίες κατασκευής βασίζονται στην ιδέα ότι χτίστηκε με τεράστιες πέτρες που τις μετακινούσαν από ένα λατομείο. Έχει ύψος 146,60 μ. και τέλεια τετράγωνη βάση με πλευρά 230,35 μ. Έχει όγκο 2.521.000 κυβικά μέτρα, καλύπτει επιφάνεια 54.000 τετραγωνικών μέτρων και το υπολογιζόμενο βάρος της φθάνει τους 6,5 εκατομμύρια τόνους. Για την αποπεράτωσή της χρειάστηκαν περίπου 30 χρόνια δουλειάς από 100.000 εργάτες-δούλους, πολλοί από τους οποίους πέθαναν κατά τη διάρκεια κατασκευής της. Το μνημείο σήμερα συγκινεί τους επισκέπτες της Αιγύπτου για το μεγαλείο του και την τεχνική του και προβληματίζει τους σύγχρονους ειδικούς για το πώς μπόρεσαν να λύσουν τα τόσα προβλήματα μηχανικής και στατικής οι αρχαίοι συνάδελφοί τους. Εξωτερικά, η πυραμίδα του Χέοπα είναι επιστρωμένη με πλάκες από γρανίτη. Το εσωτερικό ήταν λαβύρινθος από διαδρόμους και δωματιάκια, που εμπόδιζαν την εύκολη διείσδυση στον κύριο χώρο, όπου βρισκόταν η σαρκοφάγος του Φαραώ. Ο χώρος αυτός είχε ύψος 5 μ., πλάτος 5,34 μ. και μήκος 10,33 μ. Η λάρνακα, μέσα στην οποία βρισκόταν η μούμια του Φαραώ, ήταν από ροζ γρανίτη.

Μεσοποταμία

Στην περιοχή της Μεσοποταμίας, ανάμεσα στους ποταμούς Τίγρη και Ευφράτη, αναπτύχθηκε ένας από τους σπουδαιότερους αρχαίους πολιτισμούς. Η περιοχή κατοικήθηκε αρχικά (περίπου το 5000 π.Χ.) από αγρότες, οι οποίοι αξιοποίησαν το εύφορο αυτό κομμάτι γης με τη βοήθεια αρδευτικών έργων κατά μήκος των ποταμών και των παραποτάμων τους. Στην κοιλάδα της Μεσοποταμίας κτίστηκαν πόλεις, μεγαλοπρεπείς ναοί, ανάκτορα και μέγαρα που τα περιέβαλλαν μεγάλα τείχη. Ανάμεσα στα επιτεύγματα των κατοίκων της περιοχής περιλαμβάνεται και η ανακάλυψη του τροχού και του αρότρου. Αξιοποιώντας αυτά τα επιτεύγματα αναπτύχθηκαν πόλεις, που γρήγορα εξελίχθηκαν σε αυτοκρατορίες. Οι πρώτοι κάτοικοι της περιοχής ήταν οι Σουμέριοι, ακολούθησαν οι Ασσύριοι και στη συνέχεια οι Βαβυλώνιοι, οι οποίοι δημιούργησαν μια τεράστια αυτοκρατορία.

Ζιγκουράτ: Ήταν αρχαία κτίσματα σε μορφή πυραμίδας, αλλά, διαβαθμισμένων επιπέδων και με κάποιο κτίριο / ναό στην κορυφή. Στην κορυφή του κάθε ζιγκουράτ ήταν ένα ιερό, αν και κανένα από αυτά τα ιερά δεν έχει επιζήσει. Μια πρακτική λειτουργία των Ζιγκουράτ ήταν η υψηλή θέση στην οποία οι ιερείς μπορούσαν να είναι ασφαλείς από την αύξηση του νερού που κάθε χρόνο κατάκλυζε τα πεδινά και πλυμυριζε εκατοντάδες χιλιόμετρα. Μια άλλη πρακτική λειτουργία του ζιγκουράτ ήταν για την ασφάλεια. Δεδομένου ότι το ιερό ήταν προσιτό μόνο μέσω τριών κλιμακοστασίων, ένας μικρός αριθμός φυλάκων ήταν αρκετός για να αποτρέψει μη ιερείς από την κατασκοπεία των τελετών στο ιερό που βρισκόταν στην κορυφή του ζιγκουράτ, όπως το μαγείρεμα των τροφίμων προς θυσία και των αποτεφρώσεων των ζώων προς θυσία.

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Ανακάλυψη: τροχού, άροτρου, γραφής (σφηνοειδής), αριθμών.
- Οργανωμένες πόλεις (κατοικίες- εργαστήρια- ναοί- ανάκτορα-μέγαρα-τείχη)
- Σύνδεση Αρχιτεκτονικής, γλυπτικής ,ανάγλυφου
- Υλικά δόμησης : πέτρες – Εφυαλωμένα τούβλα.
- Πρωτοεμφανίζεται η αψίδα ως σημαντικό αρχιτεκτονικό στοιχείο.

Ζιγκουράτ της Ουρ (2100 π.Χ.)

Στη βορειοδυτική γωνιά της πόλης βρισκόταν το Τέμενος του θεού Νάννα, ένα πραγματικό ανακτορικό συγκρότημα, καθώς για τους Σουμέριους ο ναός αποτελούσε το κέντρο της πόλης. Μέσα στον περίβολο του Τεμένους υψωνόταν το Ζιγκουράτ, ο βαθμιδωτός πύργος με τον ναό του Νάννα στην κορυφή του.

Το Ζιγκουράτ του Ουρ-Ναμμού στην Ουρ (Τρίτη Δυναστεία, 2100 - 2000 π.Χ.), ήταν ένα μεγαλόπρεπο οικοδόμημα, σε μορφή τριώροφης κλιμακωτής πυραμίδας. Ήταν μια βάση η οποία φιλοξενούσε το ναό του θεού Νάννα. Πρόκειται για ένα από τα επιβλητικότερα Ζιγκουράτ που έχουν βρεθεί στο Ιράκ. Τρεις σκάλες με 100 βαθμίδες η καθεμία οδηγούσαν στην κορυφή ενώ στον γύρω χώρο υπήρχαν δωμάτια των ιερέων, αποθηκευτικοί χώροι και μικρότεροι ναοί. Σε μια από τις αυλές βρέθηκε βιβλιοθήκη με 4.000 πήλινες πινακίδες με σφηνοειδή γραφή.

Κρήτη (Μινωικός πολιτισμός)

Οι αρχές της μινωικής αρχιτεκτονικής έρχονται σε αντίθεση με την απλή και λιτή αρχιτεκτονική της Αρχαιότητας. Πρόκειται κυρίως για πολύπλοκα κτίρια με αρκετές καινοτομίες όπως οι κίονες, οι φωταγωγοί, τα πολύθυρα, τα θυρώματα κοντά σε γωνίες, η εναλλαγή κίωνων και πεσσών και οι σκάλες που έστριβαν από όροφο σε όροφο.

Τα στοιχεία της ανακτορικής αρχιτεκτονικής επαναλαμβάνονται στις επαύλεις και τις ιδιωτικές κατοικίες, οι οποίες μοιάζουν συχνά με μικρογραφίες των ανακτόρων. Τα ιδιωτικά κτήρια είναι απλούστερα στο σχεδιασμό τους αλλά και σ' αυτά ισχύει η ασυμμετρία των προσόψεων, η ποικιλία του ύψους της στέγης και η διαίρεση σε χώρους καθορισμένων χρήσεων. Σε ορισμένα ιδιωτικά μεσομινωικά συγκροτήματα, αλλά κυρίως στα ανάκτορα, φαίνεται ότι τα μινωικά οικοδομήματα ήταν συχνά συγκροτήματα που είχαν δημιουργηθεί με διαδοχικές προσθήκες νέων κτισμάτων. Η πολυπλοκότητα και η διάθεση για συνεχείς επεκτάσεις δε σημαίνει όμως ότι δεν είχε προηγηθεί ένας αρχικός σχεδιασμός. Αυτό φαίνεται καλύτερα στα άριστα σχεδιασμένα συστήματα αποχέτευσης και εξαερισμού και στο σύστημα διαδρόμων που επέτρεπε την άνετη διακίνηση στο εσωτερικό.

Η μινωική αρχιτεκτονική διαπνέεται από τις ίδιες αισθητικές αρχές που κυριαρχούν και στη μινωική τέχνη. Τα πολύθυρα και οι φωταγωγοί δημιουργούσαν παντού έντονες φωτοσκιάσεις, ενώ η χρωματική ποικιλία και η πλούσια διακόσμηση προκαλούσαν μια ατμόσφαιρα διαρκούς κίνησης. Η εξωτερική όψη των κτηρίων με τις μνημειώδεις εισόδους και τις στέγες σε διάφορα ύψη ήταν εντυπωσιακή και συγχρόνως γραφική. Οι εξωτερικοί όγκοι διαλύονταν στο φως και το χρώμα, τα περιγράμματα ήταν χαλαρά και απόλυτα προσαρμοσμένα στο φυσικό χώρο.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Λαός μεγάλης ναυτικής δύναμης
- Λαός εξωστρεφής – φυσιολάτρης
- Δεν είχαν ναούς –τελετές (λατρείες με θεότητες της φύσης) σε υπαίθριους χώρους
- Επιβλητικά πολυτελή ανάκτορα με βασιλικά διαμερίσματα , αίθουσες, λουτρά , εργαστήρια ,αποθήκες , καταστήματα ,υπαίθριες αυλές.
- Ανοχύρωτες πόλεις
- Θαυμάσιες τοιχογραφίες κόσμου τα παλάτια.

Ανάκτορο της Κνωσού (1500πχ)

Η ανακτορική αρχιτεκτονική αντικατοπτρίζει τις ανάγκες μίας ιεραρχημένης και συγκεντρωτικής κοινωνίας, όπου όλες οι διαδικασίες ήταν απόλυτα καθορισμένες. Στο σχεδιασμό και τη λειτουργικότητά τους υπάρχουν έμμεσες αναφορές στα ανάκτορα της Μέσης Ανατολής και της Αιγύπτου, από όπου οι Μινωίτες δανείστηκαν συγκεκριμένα στοιχεία, που όμως στη συνέχεια προσάρμοσαν στο φυσικό περιβάλλον της Κρήτης και τις απαιτήσεις της μινωικής κοινωνίας. Ο σχεδιασμός και η κατασκευή των ανακτόρων εμφανίζουν κοινά στοιχεία που ακολουθούνται πιστά, με εξαίρεση κάποιες ιδιομορφίες που διαμορφώθηκαν μάλλον ανάλογα με τις απαιτήσεις της κάθε εγκατάστασης ή του εκάστοτε άρχοντα.

Τα ανάκτορα αποτελούνταν από πολυώροφα διαμερίσματα, που ήταν διαρθρωμένα σε τέσσερις πτέρυγες γύρω από μία τεράστια ορθογώνια κεντρική αυλή. Διέθεταν μεγάλες αίθουσες υποδοχών και

συνεστιάσεων, ιερά με ειδικές εγκαταστάσεις τελετουργιών, εργαστήρια, αποθήκες όπου συσσωρευόταν το πλεόνασμα της περιφέρειας, αλλά και πολυτελή διαμερίσματα, όπου μάλλον κατοικούσαν οι βασιλείς-αρχιερείς. Στους εξωτερικούς χώρους των ανακτόρων υπήρχαν πλακοστρωμένες αυλές και θεατρικοί χώροι για τις δημόσιες τελετές και συναθροίσεις. Τα ανάκτορα, αν και ήταν τα διοικητικά και οικονομικά κέντρα της μινωικής Κρήτης, όπου κατοικούσαν σίγουρα οι πολιτικοί ή και θρησκευτικοί ηγέτες και φυλάσσονταν πολύτιμοι θησαυροί, δεν ήταν οχυρωμένα, πράγμα που υποδεικνύει το αίσθημα ασφάλειας της ανακτορικής κοινωνίας στο εσωτερικό του νησιού.

Το θρυλικό παλάτι του Μίνωα που περιγράφηκε ως λαβύρινθος από τους αρχαίους Έλληνες, είναι το μεγαλύτερο των μινωικών παλατιών. Το πρώτο ανάκτορο στην Κνωσό καταστράφηκε περίπου στα 1700 π.Χ., πιθανώς από σεισμούς ή άλλη φυσική καταστροφή. Ένα νέο ανάκτορο, τα υπολείμματα του οποίου είναι ορατά σήμερα, κτίστηκε στην ίδια περιοχή.

Το ανάκτορο αναπτύσσεται γύρω από τη μεγάλη Κεντρική Αυλή, χώρο δημόσιων συγκεντρώσεων. Η Δεύτερη αυλή, η Δυτική, αποτελούσε την επίσημη πρόσβαση στο ανάκτορο αλλά και χώρο τελετουργιών.

Στη δυτική πτέρυγα εντάσσονται οι επίσημοι χώροι διοικητικών και θρησκευτικών δραστηριοτήτων: το Τριμερές Ιερό, τα Ιερά Θησαυροφυλάκια και οι Υπόστυλες Κρύπτες. Ξεχωρίζει η Αίθουσα του Θρόνου, με τη δεξαμενή καθαρμών και τον αλαβάστρινο θρόνο που πλαισιώνεται από θρανία. Στη νότια πτέρυγα σημαντικότεροι χώροι είναι το Νότιο Πρόπυλο, ο Διάδρομος της Πομπής και η Νότια Είσοδος με την τοιχογραφία του πρίγκηπα με τα Κρίνα. Στην ανατολική πτέρυγα εντάσσονται χώροι κατοίκησης και μεγάλες αίθουσες υποδοχής, με κυριότερες την Αίθουσα των Διπλών Πελέκεων και το Μέγαρο της Βασίλισσας. Σε αυτές οδηγεί το επιβλητικό μεγάλο Κλιμακοστάσιο.

Από τη Βόρεια Είσοδο γινόταν η επικοινωνία με το λιμάνι της Κνωσού. Η Βόρεια Είσοδος πλαισιώνεται από υπερυψωμένες στοές, από τις οποίες η δυτική κοσμεύεται με την τοιχογραφία του Κυνηγιού Ταύρου.

Μεγάλος λιθόστρωτος πομπικός δρόμος, ο Βασιλικός Δρόμος, οδηγούσε από το Μικρό Ανάκτορο και την πόλη στη βορειοδυτική γωνία του ανακτόρου, όπου διαμορφώνεται υπαίθριος θεατρικός χώρος. Γύρω από το ανάκτορο εκτεινόταν ο μινωικός οικισμός και, στους λόφους, τα νεκροταφεία.

Μυκήνες (Μυκηναϊκός πολιτισμός)

Ανάμεσα στα σημαντικά αρχιτεκτονικά κατάλοιπα του Μυκηναϊκού Πολιτισμού συγκαταλέγονται τειχισμένες ακροπόλεις, ανάκτορα, οικισμοί και ταφικά μνημεία. Τα αρχιτεκτονήματα αυτά αποτελούν συχνά αξιοθαύμαστα τεχνολογικά επιτεύγματα. Οι Έλληνες της πρώτης χιλιετίας αισθάνονταν δέος βλέποντας τα ερείπια των μυκηναϊκών ακροπόλεων και απέδιδαν την κατασκευή τους στους Κύκλωπες. Από εκεί προήλθε ο χαρακτηρισμός των μυκηναϊκών τειχών ως «κυκλώπειων».

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Συγκροτημένη αρχιτεκτονική
- Μέγαρο
- Κυκλώπεια τείχη
- Θολωτοί τάφοι
- Μνημειακή Γλυπτική

Η Πύλη των Λεόντων (13ου αιώνα π.Χ)

Η ακρόπολη των Μυκηνών είναι χτισμένη σ' ένα απρόσιτο βραχώδη λόφο που βρίσκεται ανάμεσα σε χαράδρες. Η κορυφή του υψώνεται 128 μ. επάνω από την επιφάνεια της θάλασσας. Η συνολική έκταση της ακρόπολης καλύπτει τα 30.000 τμ. Η μυκηναϊκή ακρόπολη οχυρώθηκε γύρω στο 1340 π.Χ. με κυκλώπεια τείχη που ακολουθούσαν τη φυσική περίμετρο του λόφου. Αυτά έχουν πάχος κατά μέσον όρο 5.50μ. και είναι χτισμένα από τεράστιους ογκόλιθους και μικρότερους δόμους. Το αρχικό ύψος του περιβόλου δε σώζεται σε κανένα σημείο, υπολογίζεται όμως ότι θα έφτανε τα 12 περίπου μέτρα.

Η ακρόπολη είχε μια κύρια και μια δευτερεύουσα πύλη. Η κύρια ΒΔ πύλη, που χτίστηκε γύρω στο 1250 π.Χ. ονομάζεται "πύλη των λεόντων"

Επάνω ακριβώς από την πύλη, στο ανακουφιστικό τρίγωνο προβάλλει παράσταση δύο ανάγλυφων αντιμέτωπων λιονταριών που στηρίζουν τα μπροστινά τους πόδια σε ένα αμφίκοιλο βωμό και περιβάλλουν έναν κίονα. Η επιβλητική πύλη ήταν το έμβλημα των μυκηναίων ηγεμόνων και το σύμβολο της ισχύος τους.

Ακριβώς μετά την πύλη βρισκόταν μια σκεπασμένη αυλή με μικρό θάλαμο που λειτουργούσε πιθανόν ως φυλάκιο. Ο Ταφικός Περιβόλος Α', που εκείνη την εποχή ήταν μνημείο προς τιμήν των παλαιών Μυκηναίων ηγεμόνων βρισκονταν νοτιοανατολικά της Πύλης, και δεξιά της κύριας εισόδου που οδηγεί στο παλάτι.

Αρχαία Ελλάδα

- Η καινούργια έννοια της πόλης.
- Η σημασία του ναού, της αγοράς, του θεάτρου.
- Αρχιτεκτονικοί ρυθμοί.

Ο Ναός

Ο ναός στην ελληνική αρχαιότητα ήταν η κατοικία του θεού, το κτήριο που στέγαζε το λατρευτικό άγαλμα μιας ή περισσότερων θεοτήτων, και όχι ο χώρος συνάθροισης των πιστών, όπως στο χριστιανικό κόσμο. Αυτό φανερώνει και το ουσιαστικό «ναός», που προέρχεται από το ρήμα «ναίω» (=κατοικώ). Το λατρευτικό άγαλμα τοποθετούνταν στο βάθος του ναού, πάνω στον κατά μήκος άξονα του κτηρίου. Οι πιστοί συγκεντρώνονταν στον περιβάλλοντα χώρο έξω από το κτήριο του ναού, όπου βρισκόταν και ο βωμός για την προσφορά θυσιών και την άσκηση της λατρείας.

Η βασική αυτή λειτουργική ιδιομορφία του ελληνικού ναού είναι σημαντική για την κατανόηση της αρχιτεκτονικής του, καθώς υπάρχουν μαρτυρίες ότι οι ναοί σχεδιάζονταν με βάση και το άγαλμα που επρόκειτο να στεγάσουν. Σε αυτή τη λειτουργικότητα οφείλονται τα κύρια χαρακτηριστικά του ελληνικού ναού, που μπορούν να συνοψιστούν στα παρακάτω με γνώμονα τα μνημεία του 6ου-4ου αι. π.Χ.:

- Μνημειακότητα και ταυτόχρονα γενική στενότητα του εσωτερικού χώρου.
- Ορθογώνια κάτοψη με επιμήκεις αναλογίες και απόλυτη συμμετρία εκατέρωθεν του κεντρικού άξονα του κτηρίου.
- Περισσότερη φροντίδα για την εξωτερική εμφάνιση παρά για το εσωτερικό.
- Είσοδος από την ανατολική πλευρά.
- Περιορισμένη τυπολογική διαφοροποίηση στη ναοδομία.

Η Αγορά

Η αγορά αποτελούσε την καρδιά της πόλης. Εκεί οι πολίτες αγόραζαν και πουλούσαν αγαθά, συζητούσαν για την πολιτική, ενώ τα λαμπρά μυαλά της εποχής, όπως ο Αριστοτέλης και ο Πλάτωνας μοιράζονταν τις ιδέες τους. Τα όσα συνέβαιναν στην Αγορά ξεπερνούσαν τις απλές καθημερινές εμπορικές συναλλαγές.

Σχεδόν κάθε πόλη στην Αρχαία Ελλάδα είχε μία Αγορά – εννοώντας ένα μέρος συνάθροισης - μέχρι το 600 π.Χ περίπου, όταν η κλασική περίοδος του Ελληνικού πολιτισμού άρχισε να ανθίζει. Η Αγορά βρισκόταν σχεδόν πάντα κοντά στο κέντρο της πόλης και ήταν εύκολα προσβάσιμη από όλους τους πολίτες, ενώ απαρτιζόταν από μία μεγάλη κεντρική πλατεία με εμπορικούς πάγκους, περιτριγυρισμένη από δημόσια κτήρια.

Η Αγορά της Αθήνας – ο ομφαλός του Αρχαίου Ελληνικού Πολιτισμού – είχε το μέγεθος πολλών ποδοσφαιρικών γηπέδων, ενώ η κίνηση ήταν αυξημένη όλες τις μέρες της εβδομάδας. Οι γυναίκες δεν σύχναζαν ιδιαίτερα εκεί, αλλά οποιαδήποτε άλλη φιγούρα της Αρχαίας Ελλάδας περνούσε τις πύλες της: πολιτικοί, εγκληματίες, φιλόσοφοι, αλλά και έμποροι, αριστοκράτες, επιστήμονες, αξιωματούχοι και σκλάβοι.

Οι Αρχαίοι Έλληνες δεν πήγαιναν στην Αγορά μόνο για να αγοράσουν φρέσκο κρέας και μάλλινα υφάσματα για να φτιάξουν ρούχα. Πήγαιναν και για να συναντήσουν και να χαιρετίσουν φίλους και συναδέλφους. Όπως συμβαίνει σήμερα και με τα επαγγελματικά γεύματα, έτσι και τότε, ένα μεγάλο μέρος των συμφωνιών επιτυγχάνονταν κατά τη διάρκεια του μεσημεριανού φαγητού.

Το Θέατρο

Το αρχαίο ελληνικό θέατρο, θεσμός της αρχαιοελληνικής πόλης-κράτους, *διδασκαλία* και τέλεση θεατρικών παραστάσεων, επ' ευκαιρία των εορτασμών του Διονύσου, αναπτύχθηκε στα τέλη της αρχαϊκής περιόδου και διαμορφώθηκε πλήρως κατά την κλασική περίοδο -κυρίως στην Αθήνα. Φέρει έναν έντονο θρησκευτικό και μυστηριακό χαρακτήρα κατά τη διαδικασία της γέννησής του, αλλά και έναν εξίσου έντονο κοινωνικό και πολιτικό χαρακτήρα κατά την περίοδο της ανάπτυξής του.

Τα θέατρα χτίστηκαν σε πλαγιές λόφων στην ύπαιθρο και συχνά χωρούσαν πολλές χιλιάδες θεατές, όπως το θέατρο της Επιδαύρου με χωρητικότητα 18.000 θεατές.

Τα αρχαία θέατρα ήταν υπαίθρια και χτισμένο σε ημι-κυκλικό σχήμα με σειρές καθισμάτων κλιμακωτά από πέτρα. Το σχήμα των θεάτρων έδωσε σε όλους στο ακροατήριο άριστη προβολή και επίσης σήμαινε ότι θα μπορούσε να ακούσουν τους ηθοποιούς πάρα πολύ καλά σε όποιο σημείο και αν κάθονταν.

Στο κέντρο του θεάτρου ήταν η ορχήστρα (κυκλικό σχήμα σκηνης), με έναν βωμό για θυσίες αφιερωμένες στον Διόνυσο.

Αρχιτεκτονικοί ρυθμοί

Ο Ρυθμός, όταν αναφέρεται στις καλές τέχνες, προσδιορίζει την ιδιαίτερη τεχνοτροπία ενός καλλιτέχνη, μιας εποχής ή ενός τόπου. Συνήθως όμως, τον όρο ρυθμό χρησιμοποιούμε όταν θέλουμε να χαρακτηρίσουμε τα αρχιτεκτονικά έργα. Τα κύρια γνωρίσματα κάθε ρυθμού καθορίζονται από τον τρόπο που είναι φτιαγμένα τα διάφορα μέρη του οικοδομήματος, δηλ. οι αναλογίες που επικρατούν, η

μορφή των στηριγμάτων, του θόλου, των κρηπιδωμάτων, της εσωτερικής και εξωτερικής διακόσμησης κ.ά. Η διαμόρφωση των ρυθμών εξαρτάται κάθε φορά από τις θρησκευτικές, οικονομικοπολιτικές και κοινωνικές συνθήκες που χαρακτηρίζουν την κάθε εποχή. Γι' αυτό ο ρυθμός δεν είναι κάτι δοσμένο για πάντα, αλλά συνέχεια αλλάζει κι εξελίσσεται. Οι αρχιτεκτονικοί ρυθμοί στην αρχαία Ελλάδα ήταν: οι παλιότεροι και σπουδαιότεροι κλασικοί, ο Δωρικός, ο Ιωνικός, ο Κορινθιακός.

Δωρικός

Ο παλαιότερος στην ελληνική αρχιτεκτονική, που χαρακτηρίζεται για τη λιτότητα του. Με βάση αυτόν χτίστηκαν πρώτα ναοί και αργότερα δημόσια οικοδομήματα. Κατά τους μεταγενέστερους χρόνους οι νεότεροι μιμήθηκαν το δωρικό ρυθμό σε μεγαλύτερη ποικιλία οικοδομημάτων. Το κύριο χαρακτηριστικό, που τον διακρίνει από τον ιωνικό και τον κορινθιακό, είναι ο κίονας. Αυτός πατά κατευθείαν, δηλ. χωρίς βάση, πάνω στο στυλοβάτη. Εξωτερικά φέρει αυλακώσεις, που είναι αβαθείς και καταλήγουν σε οξείες ακμές.

Το κιονόκρανο του είναι απλό. Πάνω σ' αυτό στηρίζονται: το επιστύλιο, οι κανόνες, οι μετόπες, οι τρίγλυφοι, οι πρόμοχοι, το τύμπανο, το γείσο, το αέτωμα, η σίμη και το ακρωτήριο.

Δωρικού ρυθμού είναι ο Παρθενώνας, το Θησείο, ο ναός του Απόλλωνα στους Δελφούς, του Δία στην Ολυμπία. Είναι ελληνικός ρυθμός και δεν προέρχεται από την Αίγυπτο όπως πιστεύουν πολλοί.

Ιωνικός

Αναπτύχθηκε και διαμορφώθηκε στην Ιωνία της Μικράς Ασίας κατά τον 7ο και 6ο αιώνα π.Χ. και διαφέρει από το δωρικό στο θριγκό και στους κίονες. Οι ιωνικοί κίονες είναι ψηλότεροι και λεπτότεροι από τους δωρικούς, στηρίζονται σε ιδιαίτερη βάση με δύο καμπύλα στοιχεία, τη σπείρα και τον τροχίλο. Ο κορμός του ιωνικού έχει 24 ραβδώσεις.

Τα κιονόκρανα έχουν έλικες και στις πλάγιες όψεις τα άκρα προεξέχουν, ενώ στο κέντρο σχηματίζει κοίλωμα. Ο ιωνικός θριγκός αποτελείται από το επιστύλιο, τη ζωφόρο και το οριζόντιο γείσο. Ο Ιωνικού ρυθμού ναός έχει αέτωμα και υδρορορή και είναι διακοσμημένος με ανάγλυφα κύματα και φυσικά πλέγματα. Είναι λεπτός και κομψός. Στον ελλαδικό χώρο χρησιμοποιήθηκε σε συνδυασμό με το δωρικό ρυθμό.

Κορινθιακός

Αποτελεί την ιδιαίτερη μορφή του οικοδομήματος της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής. Παρουσιάζει τα εξής χαρακτηριστικά:

- α) ο στυλοβάτης έχει ύψος λίγο μεγαλύτερο από μια διάμετρο του κίονα και αποτελείται από τρεις βαθμίδες
- β) οι κίονες έχουν ύψος από δέκα διαμέτρους και αποτελούνται από βάση, κορμό και κιονόκρανο. Η βάση και ο αυλακωτός κορμός έχουν τη μορφή του ιωνικού κίονα.

Το κορινθιακό κιονόκρανο αποτελεί νέα αρχιτεκτονική μορφή, η οποία παρουσιάζεται κατά τις αρχές του Πελοποννησιακού πολέμου σε έναν κίονα του ναού του Επικούρειου Απόλλωνα στις Βάσσειες, κοντά στη Φιγάλεια. Τον πυρήνα του κορινθιακού κιονόκρανου αποτελεί ο "κάλαθος", πάνω στον οποίο βρίσκεται ο "άβακας", ενώ τη βάση του καλάθου περιβάλλουν συνήθως δύο σειρές από φύλλα αγκαθιού, απ' όπου βγαίνουν ελικοειδείς βλαστοί. Οι μεγαλύτεροι από αυτούς φτάνουν μέχρι τον άβακα και τον στηρίζουν από κάτω λυγίζοντας στις τέσσερις γωνίες του^ έτσι σχηματίζουν τις τέσσερις όψεις του κιονόκρανου, που πλεονεκτεί έναντι του ιωνικού ως προς το ότι έχει τέσσερις όψεις όμοιες και επομένως δεν παρουσιάζει τις δυσχέρειες εκείνου. Εκτός απ' αυτό, το κορινθιακό κιονόκρανο είναι πιο γραφικό από το ιωνικό και πολύ περισσότερο από το δωρικό. Και όμως οι Έλληνες για πολύ καιρό τον μεταχειρίστηκαν ως δευτερεύοντα και περισσότερο σε εσωτερικές κιονοστοιχίες.

Η Ακρόπολη

Η Ακρόπολη Αθηνών είναι ένας βραχώδης λόφος ύψους 156 μ. από την επιφάνεια της θάλασσας και 70 μ. περίπου από το επίπεδο της πόλης της Αθήνας. Η κορυφή του έχει σχήμα τραπεζοειδές μήκους 300 μ. και μέγιστου πλάτους 150 μ. Ο λόφος είναι απρόσιτος απ' όλες τις πλευρές εκτός της δυτικής, όπου και βρίσκεται η οχυρή είσοδος, η διακοσμημένη με τα Προπύλαια.

- **Προπύλαια**

Η μνημειώδης αυτή είσοδος της Ακρόπολης άρχισε να χτίζεται το 436 π.Χ. μετά την ολοκλήρωση του Παρθενώνα, πάνω σε σχέδια του αρχιτέκτονα Μνησικλή. Το οικοδόμημα αυτό διαιρείται σε τρία μέρη. Στο κέντρο βρίσκεται ένα ναόσχημο μακρύ κτίσμα με ψηλό αέτωμα και όψη δωρικού ναού. Δεξιά και αριστερά από αυτό είναι χτισμένες από μία πτέρυγα που μοιάζουν με δωρικούς ναούς χωρίς αέτωμα, αλλά έχουν στέγη αετοειδή.

Το κεντρικό οικοδόμημα είναι κάτι το μοναδικό στην αρχαία ελληνική αρχιτεκτονική. Έξι κίονες δωρικού ρυθμού κοσμούν την πρόσοψη. Οι κίονες λεπταίνουν όσο προχωρούν από τη βάση προς την κορυφή. Πάνω σ' αυτούς στηριζόταν ένα αέτωμα χωρίς διακόσμηση. Ο κύριος χώρος διαιρείται σε τρία κλίτη με δύο σειρές από ιωνικούς κίονες (τρεις σε κάθε πλευρά).

Τα Προπύλαια δεν ολοκληρώθηκαν ποτέ. Το 431 άρχισε ο Πελοποννησιακός πόλεμος και οι εργασίες σταμάτησαν. Το 429 πέθανε ο Περικλής και οι διάδοχοί του δεν έδειξαν ενδιαφέρον για τη συνέχιση του έργου.

- **Ναός της Αθηνάς ή Απτέρου Νίκης**

Είναι ένας μικρός ολομάρμαρος ναός, που άρχισε να χτίζεται μεταξύ 427 και 424 π.Χ. με αρχιτέκτονα τον Καλλικράτη. Είναι τετράστυλος αμφιπρόστυλος ναός ιωνικού ρυθμού, χτισμένος πάνω σε μία κρηπίδα με τέσσερις βαθμίδες. Δεν έχει πρόναο. Μέσα στον σηκό του υπήρχε άγαλμα της Αθηνάς Νίκης, που κρατούσε στο αριστερό χέρι περικεφαλαία και στο δεξί ρόδι, που είναι σύμβολο των θεών του κάτω κόσμου. Η ζωφόρος και τα αετώματα του ναού είχαν γλυπτές παραστάσεις. Γύρω στο 421 - 415 π.Χ. ο ναός περιβλήθηκε με ένα συνεχές θωράκιο ύψους 1,05 μ., που στην εξωτερική του όψη παρίστανε ανάγλυφες Πτερωτές Νίκες την ώρα που προετοιμάζουν θυσία για την Αθηνά. Το 1687 οι Τούρκοι διέλυσαν τον ναό και με τα αρχιτεκτονικά του μέλη ενίσχυσαν τις οχυρώσεις τους.

- **Παρθενώνας**

Ο Παρθενώνας, ναός χτισμένος προς τιμήν της Αθηνάς, προστάτιδας της πόλης της Αθήνας, υπήρξε το αποτέλεσμα της συνεργασίας σημαντικών αρχιτεκτόνων και γλυπτών στα μέσα του 5ου π.Χ. αιώνα. Η εποχή της κατασκευής του συνταυτίζεται με τα φιλόδοξα επεκτατικά σχέδια της Αθήνας και της πολιτικής κύρους που ακολούθησε έναντι των συμμάχων της κατά την περίοδο της αθηναϊκής ηγεμονίας στην Αρχαία Ελλάδα .

Ο Παρθενώνας αποτελεί το λαμπρότερο μνημείο της Αθηναϊκής πολιτείας και τον κολοφόνα του δωρικού ρυθμού. Η κατασκευή του ξεκίνησε το 448/7 π.Χ. και τα εγκαίνια έγιναν το 438 π.Χ. στα Μεγάλα Παναθήναια, ενώ ο γλυπτός διάκοσμος περατώθηκε το 433/2 π.Χ. Σύμφωνα με τις πηγές, οι αρχιτέκτονες που εργάστηκαν ήταν ο Ικτίνος, ο Καλλικράτης και πιθανόν ο Φειδίας, που είχε και την ευθύνη του γλυπτού διάκοσμου. Είναι ένας από τους λίγους ολομάρμαρους ελληνικούς ναούς και ο μόνος δωρικός με ανάγλυφες όλες του τις μετόπες. Πολλά τμήματα του γλυπτού διάκοσμου, του επιστυλίου και των φατνωμάτων της οροφής έφεραν γραπτό διάκοσμο με κόκκινο, μπλε και χρυσό χρώμα. Χρησιμοποιήθηκε πεντελικό μάρμαρο, εκτός από το στυλοβάτη που κατασκευάστηκε από

ασβεστόλιθο.

Ο Παρθενώνας παρουσιάζει τέλεια αρμονικές αναλογίες μέχρι την παραμικρή του λεπτομέρεια· μολονότι ο ναός αυτός ήταν μεγαλύτερος από τους άλλους δωρικούς ναούς της εποχής του (με 8x17 κίονες, αντί για 6x13 που συνηθίζονταν τον 5ο αι. π.Χ.), οι αναλογίες του ήταν τόσο αρμονικές, ώστε να του προσδίδουν εκπληκτική ομοιογένεια μορφής, μνημειώδη μεγαλοπρέπεια και πρωτοφανή χάρη σε σύγκριση με τους πιο βαρείς δωρικούς προκατόχους του.

Στη φήμη του ναού συνέτειναν και οι ασύλληπτες εκλεπτύνσεις, οι αδιόρατες αποκλίσεις από την κατακόρυφο και την οριζόντια κατεύθυνση και οι αρμονικές αναλογίες. Ο στυλοβάτης παρουσίαζε ελαφρά τυμπανοειδή καμπύλωση, οι ραδινοί κίονες απέκλιναν από την κατακόρυφο προς το κέντρο του ναού και η συνολική σχεδίαση ήταν πυραμιδοειδής. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχανόταν μία κίνηση προς τα μέσα και προς τα πάνω που μετέτρεπε τον Παρθενώνα σε ένα παλλόμενο οργανικό σύνολο. Η ένταση των κιόνων (ένα ανεπαίσθητο «φούσκωμα» στο μεσαίο τμήμα τους) απέδιδε οπτικά το γεγονός ότι οι κίονες σήκωναν μεγάλο βάρος. Οι αναρίθμητες αυτές λεπτότητες σχεδιάστηκαν με μεγαλοφυή τρόπο και εκτελέστηκαν με απaráμιλλη μαθηματική ακρίβεια.

Το πτερό είχε 8 κίονες κατά πλάτος και 17 κατά μήκος. Η τοποθέτηση των κιόνων είναι ασυνήθιστα πυκνή με αναλογία διαμέτρου κίονα και μετακινίου διαστήματος 1:2,25. Στις στενές πλευρές υπήρχε και δεύτερη σειρά 6 κιόνων που δημιουργούσε την ψευδαίσθηση δίπτερου ναού. Μια άλλη ιδιομορφία ήταν η ύπαρξη ζωφόρου που περιέτρεχε το σηκό σε όλο του το μήκος και αποτελεί ίσως την πιο φανερή από τις ιωνικές επιδράσεις. Οι μετόπες της ανατολικής πλευράς απεικονίζουν τη Γιγαντομαχία. Στην δυτική παριστάνεται Αμαζονομαχία, στη νότια Κενταυρομαχία και στη βόρεια σκηνές από τον Τρωικό πόλεμο.

Η ζωφόρος απεικονίζει την πομπή των Παναθηναίων, την πιο μεγάλη θρησκευτική γιορτή των Αθηνών. Είχε 160 μέτρα μήκος και σχεδόν ένα μέτρο πλάτος. Υπάρχουν ενδείξεις πως η ζωφόρος ολοκληρώθηκε αφού οι λίθοι που την αποτελούσαν είχαν υψωθεί στο κτίριο. Αν και η ζωφόρος λαξεύτηκε από ένα μεγάλο αριθμό τεχνιτών, το συνολικό σχέδιο είχε εκπονηθεί από ένα μόνο καλλιτέχνη. Το όνομα αυτό δεν είναι γνωστό αλλά υποθέτουμε πως είναι ο Φειδίας ή ένας από τους μαθητές του. Το θέμα της ζωφόρου είναι πρωτοποριακό, γιατί δεν διηγείται ένα μυθολογικό αλλά ένα πραγματικό γεγονός. Είναι η στιγμή της πομπής και της παράδοσης του πέπλου από τον λαό της Αθήνας στη προστάτιδα θεά Αθηνά. Στη δυτική πλευρά της ζωφόρου φαίνεται η ετοιμασία στον Κεραμεικό. Στην ανατολική πλευρά, όπου ήταν και η είσοδος του ναού παριστάνονταν η Αθηνά, ο Ζευς, η Ήρα και άλλοι θεοί, που ήρθαν να πάρουν μέρος στην πομπή και ανάμεσά τους εμφανίζεται παιδί που παραδίδει στον ιερέα τον πέπλο. Την σύνταξη, την πορεία και το τέρμα εκπροσωπούν 400 μορφές ανθρώπων και θεών, 200 μορφές ζώων, όπως πρόβατα, βόδια και άλογα. Η μεγάλη ποικιλία των παρισταμένων, η θελκτική σεμνότητα των παρθένων, η ελεύθερη και αβίαστη στάση των συνδιαλεγόμενων ανδρών, η ζωηρότητα των αλόγων, η δύναμη των δυστροπούντων βοδιών και τέλος η χάρη όλων των μορφών και των κινήσεων καθιστούν τη ζωφόρο, όχι μόνο αυθεντική ταινία της θρησκευτικής πομπής των Παναθηναίων και διαρκές μνημείο της δόξας των Αθηνών αλλά και αριστουργηματικό έργο του μεγάλου καλλιτέχνη του Παρθενώνα. Στη δυτική πλευρά της ζωφόρου, που απεικονίζονται οι σκηνές προετοιμασίας, υπάρχει μία πλάκα, στην οποία υπάρχει μόνο ένας άνθρωπος και ένα άλογο. Τα χαρακτηριστικά τους είναι εξαιρετικά λεπτομερή και πιστεύεται ότι η πλάκα αυτή είναι έργο του ίδιου του Φειδία. Στη βόρεια πλευρά παρουσιάζονται μορφές όπως οι αποβάτες, οι μουσικοί, οι σκαφηφόροι, οι θαλλοφόροι, οι κανηφόροι και οι υδριαφόροι.

Στο ανατολικό αέτωμα, πάνω από την είσοδο, παρουσιάζονταν η γέννηση της Αθηνάς. Στο δυτικό αέτωμα, αυτό που ήταν ορατό από τα Προπύλαια, βρισκόταν η διαμάχη Αθηνάς και Ποσειδώνα για την κατοχή της αττικής γης. Η Αθηνά πρόσφερε το δέντρο της ελιάς και ο Ποσειδώνας έκανε να αναβλύσει θαλασσινό νερό από τον βράχο. Άνθρωποι και θεοί αποφάσισαν πως η Αθηνά είχε κάνει το καλύτερο

δώρο και έτσι έγινε αυτή η προστάτιδα θεά της πόλης.

Στο εσωτερικό υπήρχε δίτονη (διώροφη) δωρική κιονοστοιχία σχήματος «Π», που δημιουργούσε ένα υπερώο, από το οποίο οι επισκέπτες μπορούσαν να θαυμάσουν από διάφορα σημεία το χρυσελεφάντινο άγαλμα της Αθηνάς. Στον οπισθόδομο φυλασσόταν ο θησαυρός, δηλαδή τα πολύτιμα αφιερώματα της Αθηνάς. Η οροφή του στηριζόταν σε τέσσερις ιωνικούς κίονες. Η στέγη ολόκληρου του ναού, μαζί με τους στρωτήρες, τους καλυπτήρες και τα ακροκέραμα, ήταν μαρμάρινη, αλλά στηριζόταν σε μεγάλες ξύλινες δοκούς.

- **Ερέχθειο**

Κατά τη μυθολογία στο σημείο αυτό έγινε η φιλονικία της Αθηνάς και του Ποσειδώνα για την κυριαρχία της πόλης. Ο θεός της θάλασσας Ποσειδώνας χτύπησε το βράχο με την τρίαινα και ξεπήδησε θαλασσινό νερό. Με τη σειρά της η Αθηνά χτύπησε με το δόρυ της και φύτρωσε η ελιά. Οι θεοί που ήταν κριτές έδωσαν τη νίκη στην Αθηνά. Οι Αθηναίοι όμως θέλοντας να συμβιβάσουν τους δύο αντίπαλους θεούς τούς αφιέρωσαν από ένα ιερό κάτω από την ίδια στέγη. Έτσι χτίστηκε το πιο ιδιόμορφο από τα οικοδομήματα της Ακρόπολης από άποψη αρχιτεκτονικού σχεδίου. Στο σημείο αυτό κατά τη μυθολογία είχε την κατοικία του ο βασιλιάς Ερεχθέας, που αργότερα ταυτίστηκε με τον Ποσειδώνα. Γι' αυτό και ο ναός πήρε το όνομά του από το μυθολογικό αυτό βασιλιά της Αθήνας. Ο ναός χτίστηκε μεταξύ 425 και 406 π.Χ. με σχέδια του αρχιτέκτονα Καλλίμαχου και είναι ένα από τα αριστουργήματα του ιωνικού ρυθμού.

Εσωτερικά ο ναός ήταν χωρισμένος σε δύο μέρη. Το ανατολικό μέρος προς την πρόσοψη ήταν της Αθηνάς, το άλλο του Ποσειδώνα. Στο ιερό της Αθηνάς βρισκόταν το ξόανό της, ένα άγαλμά της δηλαδή κατασκευασμένο από ξύλο ελιάς, για το οποίο πίστευαν ότι είχε πέσει από τον ουρανό. Στο ιερό του Ποσειδώνα, όπου κατεβαίνει κανείς με δώδεκα σκαλοπάτια, η ξηλωμένη σ' ένα σημείο στέγη και οι τρεις τρύπες στο βράχο του δαπέδου προκλήθηκαν από το χτύπημα της τρίαινας του θεού, όπως πίστευαν οι αρχαίοι. Το πιο γνωστό όμως μέρος του Ερεχθείου είναι η «Πρόστασις των Κορών», οι περίφημες δηλ. Καρυάτιδες. Πρόκειται για ένα σκεπαστό μπαλκόνι, του οποίου η στέγη στηρίζεται όχι σε κίονες, αλλά σε έξι αγάλματα Κορών εξαιρετικής τέχνης.

[Το θέατρο της Επιδαύρου \(340 π.Χ. και του 330 π.Χ\)](#)

Το αρχαίο θέατρο της Επιδαύρου θεωρείται το τελειότερο αρχαίο ελληνικό θέατρο από άποψη ακουστικής και αισθητικής.

Το αρχαίο θέατρο κατασκευάστηκε μεταξύ του 340 π.Χ. και του 330 π.Χ. από τον Αργείο αρχιτέκτονα Πολύκλειτο τον Νεότερο. Το θέατρο χτίστηκε για διασκέδαση των ασθενών του Ασκληπιείου αλλά και ως ένα μέσο θεραπείας καθώς υπήρχε η πεποίθηση πως η παρακολούθηση θεάτρου είχε ευεργετικά αποτελέσματα για την ψυχική και σωματική υγεία των ασθενών. Το αρχαίο θέατρο είχε χωρητικότητα 15.000 θεατών. Χωρίζεται σε δύο μέρη (διαζώματα): το άνω διαζώμα των 21 σειρών καθισμάτων για τον λαό και το κάτω, από 34 σειρές καθισμάτων, για τους ιερείς και τους άρχοντες. Το θέατρο είναι κατασκευασμένο από πορόλιθο ο οποίος απορροφά τον ήχο όπως το ανθρώπινο σώμα.

Το θέατρο είναι το καλύτερα διατηρημένο κτίσμα του Ασκληπιείου της Επιδαύρου. Σε αυτό συναντάμε την χαρακτηριστική τριμερή διάρθρωση του ελληνιστικού θεάτρου στην ιδανική της έκφραση: κοίλο, ορχήστρα, σκηνικό οικοδόμημα. Η ορχήστρα του είναι απολύτως κυκλική, με δάπεδο από πατημένο χώμα εγκιβωτισμένο σε λίθινο περιμετρικό δακτύλιο. Έχει διάμετρο 19,5 μέτρα και περιβάλλεται από ανοιχτό αποχετευτικό αγωγό για την απομάκρυνση των νερών της βροχής που ρέουν από το κοίλο. Το κοίλο του θεάτρου είναι άριστα προσαρμοσμένο στην φυσική κοιλότητα της βόρειας πλαγιάς του

όρους Κυνόρτιο με κλίση περί τις 26 μοίρες. Αποτελείται από δύο μέρη που χωρίζονται από περιμετρικό διάδρομο: το κατώτερο έχει 34 σειρές εδωλίων και το ανώτερο, που κατασκευάστηκε στην δεύτερη οικοδομική φάση, 21. Στενές κλίμακες ανόδου κατατέμνουν τα δύο μέρη σε σφηνοειδείς κερκίδες. Σε κάτοψη το κοίλο υπερβαίνει το ημικύκλιο η δε χάραξή του είναι ελαφρά ελλειψοειδής. Στα δύο άκρα καταλήγει σε ισχυρούς αναλημματικούς τοίχους. Η χωρητικότητά του θεάτρου ανέρχεται περίπου σε 14.000 θεατές. Το επίμηκες σκηνικό οικοδόμημα, που εφάπτονταν στην ορχήστρα κλείνοντας απ' άκρου σε άκρο το άνοιγμα του κοίλου προς βορρά, αναπτυσσόταν σε δύο μέρη. Εμπρός βρισκόταν το υπερυψωμένο προσκήνιο με όψη ιωνικού ρυθμού και προέχοντα άκρα. Πίσω ορθωνόταν το διώροφο κτίριο της σκηνής. Η όψη του δεύτερου ορόφου αρθρωνόταν σε μεγάλα ανοίγματα για την υποδοχή ζωγραφιστών πινάκων (σκηνικών). Δύο ράμπες οδηγούσαν εκατέρωθεν στο επίπεδο του προσκηνίου. Πυλώνες ιωνικού ρυθμού, με δύο θύρες συνέδεαν αρχιτεκτονικά την σκηνή με τα αναλήμματα του κοίλου. Η άριστη ακουστική του Θεάτρου της Επιδαύρου, που ασφαλώς θα ενισχυόταν από τον ανακλαστήρα του αρχικού σκηνικού οικοδομήματος, οφείλεται στην τέλεια γεωμετρία του σχεδιασμού.

Αρχαία Ρώμη

Η αρχιτεκτονική είναι η τέχνη που εκφράζει περισσότερο από όλες τις άλλες το ρωμαϊκό πνεύμα. Οι Ρωμαίοι δανείστηκαν από τους Ετρούσκους την πολεοδομία, την τειχοποιία, την τοξωτή αψίδα κ.α., ενώ από την Ελλάδα πήραν το κορινθιακό κιονόκρανο συνδυασμένο με ιωνικά στοιχεία. Παράλληλα, προσέθεσαν νέα υλικά και νέες μεθόδους στην οικοδομική κατορθώνοντας έτσι να κατασκευάσουν μεγάλα οικοδομήματα, με ξεχωριστά ρωμαϊκά γνωρίσματα που συνδύαζαν το θόλο, την αψίδα και τους ελληνικούς διακοσμητικούς ρυθμούς. Ιδιαίτερα πρέπει να τονιστεί πως οι Ρωμαίοι-άνθρωποι περισσότερο πρακτικοί- προτιμούσαν τα έργα που εξυπηρετούσαν τις ανάγκες του Κράτους: γέφυρες, υδραγωγεία, δρόμους και κατασκευές στερεές που να αψηφούν το χρόνο και να εκφράζουν το μεγαλείο της Ρώμης. Αργότερα βέβαια έχτιζαν και έργα που είχαν κύριο στόχο τους τη προσφορά ανέσεων και ψυχαγωγίας στο λαό, όπως θέατρα, αμφιθέατρα, ιπποδρόμους, θέρμες και βιβλιοθήκες.

Η Ρωμαϊκή αρχιτεκτονική χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα στοιχεία:

α) Τελειοποίηση των οικοδομικών υλικών.

Ανακάλυψαν ένα μείγμα από ασβέστη, άμμο, χαλίκια ή μικρά σπασμένα κεραμίδια, ιδιαίτερα ανθεκτικό, το Ρωμαϊκό σκυρόδεμα. Το χρησιμοποίησαν για γέμισμα των τοίχων οι οποίοι εξωτερικά ήταν πλινθόκτιστοι ή λιθόκτιστοι. Στη συνέχεια, την επιφάνεια των τοίχων την κάλυπταν με ασβεστοκονίαμα ή με πλάκες μαρμάρου.

β) Τάση προς τα μνημειακά έργα

γ) Προτίμηση στα καμπυλόγραμμα αρχιτεκτονικά στοιχεία

Αψίδα, καμάρα και σφαιρικός θόλος σε αντίθεση με την ελληνική αρχιτεκτονική που χρησιμοποίησε τις ευθείες και σπάνια τις καμπύλες για την κατασκευή των μνημείων. Αυτή η προτίμηση διευκολύνθηκε ιδιαίτερα από τα νέα οικοδομικά υλικά που χρησιμοποίησαν, ενώ παλαιότερα τέτοιες μορφές ήταν πολύ πιο δύσκολο και ασύμφορο να σχηματιστούν.

δ) Κυριαρχία του κορινθιακού ρυθμού.

Οι Ρωμαίοι αρχιτέκτονες από τους ελληνικούς ρυθμούς χρησιμοποίησαν ιδιαίτερα τον κορινθιακό. Στους αυτοκρατορικούς χρόνους προχώρησαν στην διαμόρφωση ενός νέου τύπου κιονόκρανου. Επρόκειτο για μία σύνθετη μορφή του κορινθιακού που συνδύαζε τα παλιά στοιχεία, δηλαδή τον κάλαθο και τα φύλλα της ακάνθου, με τις έλικες του ιωνικού κιονόκρανου στο επάνω μέρος της. Παραλλαγή αυτού του τύπου ήταν η αντικατάσταση των ελίκων με φύλλα φοίνικα.

Κολοσσαίο (80 μ.χ, Ρώμη, Ιταλία)

Το Κολοσσαίο είναι το μεγαλύτερο ρωμαϊκό μνημείο που έχει φτάσει στις μέρες μας. Η κατασκευή αν και τεράστια, εντούτοις είναι αρκετά απλή και βασίζεται στην εφαρμογή της τεχνικής των τόξων, που τόσο άρεσε στους Ρωμαίους αρχιτέκτονες και που όντως έλυσε πολλά προβλήματα σχετικά με την κατανομή των βαρών. Πραγματικά, κοιτώντας το από το εξωτερικό μοιάζει με απανωτά ρωμαϊκά υδραγωγεία, το ένα πάνω στο άλλο. Στα μάτια του θεατή παρουσιάζονταν κατάλευκο, καλυμμένο με μάρμαρα και στολισμένο με κολώνες και αγάλματα, ενώ ένα τεράστιο άγαλμα του θεού Ήλιου (πρώην Νέρωνα) βρίσκονταν στο εξωτερικό του. Είχε ελλειπτική φόρμα, διέθετε τέσσερις ορόφους (3 με αψίδες και τον τελευταίο με παράθυρα), οι αψίδες/θύρες ήταν όλες αριθμημένες για να ρυθμίζεται η είσοδος σαν τα σημερινά στάδια και είχε χωρητικότητα 50.000 θεατών. Τα εγκαίνια κράτησαν 100 ημέρες, 100 ημέρες παιγνιδιών και θεαμάτων.

Πηγές αναφέρουν πως σε αυτό το διάστημα βρήκαν τον θάνατο 2.000 άτομα και 9.000 ζώα, 5.000 εκ των οποίων σε μια μόνο ημέρα. Η είσοδος στο Κολοσσαίο ήταν δωρεάν και οι κερκίδες χωρίζονταν σε 6 τομείς, ανάλογα με την κοινωνική τάξη: Στον πιο χαμηλό έπαιρνε θέση ο αυτοκράτορας, ο στενός του κύκλος και μια περιορισμένη ελίτ. Στον δεύτερο οι πατρίκιοι, στον τρίτο οι φιλοξενούμενοι της αυτοκρατορίας και οι ευγενείς, στον τέταρτο οι πληβείοι άντρες, στον πέμπτο οι πληβείες, ενώ στον τελευταίο τομέα, όρθιοι, έπαιρναν θέση όσοι ανήκαν στα κατώτατα κοινωνικά στρώματα. Η αρένα ήταν καλυμμένη με άμμο και από κάτω της βρίσκονταν τα υπόγεια που χρησίμευαν σαν αποθήκες και χώρους φύλαξης των ζώων. Ανελκυστήρες τα συνέδεαν με την επιφάνεια της αρένας προς χάρη εντυπωσιακών εμφανίσεων. Με την πτώση της αυτοκρατορίας το Κολοσσαίο θα αφηθεί στην τύχη του. Τα πρωτοχριστιανικά χρόνια και μέχρι τον μεσαίωνα θα γίνει έδρα αδελφοτήτων, νοσοκομείο, νεκροταφείο, φρούριο. Τον 15^ο αιώνα ο πάπας θα δώσει την άδεια να χρησιμοποιηθεί το μάρμαρο για την κατασκευή χριστιανικών ναών και μεγάρων, ενώ τα αγάλματα θα γίνουν μαρμαρόσκονη. Λίγο αργότερα ο Σίξτος Ε' θα σκεφτεί να το κατεδαφίσει εξ ολοκλήρου, πράγμα που ευτυχώς δεν θα πραγματοποιηθεί. Πρέπει να φτάσουμε στον πάπα Βενέδικτο ΙΔ' κατά τον 18^ο αιώνα, ο οποίος θα διατηρήσει όλα τα αρχαία μνημεία και θα σώσει το Κολοσσαίο, διακηρύσσοντας το ιερό τόπο, σαν πράξη ευσέβειας προς το μαρτύριο των πρώτων χριστιανών.

Πάνθεον (118 μ.Χ, Ρώμη, Ιταλία)

Ο αυτοκράτορας Αδριανός (76-138 μ.Χ.), αρχιτέκτονας ο ίδιος, προώθησε την κατασκευή μεγάλων έργων όχι μόνο στη Ρώμη αλλά και σε όλη τη ρωμαϊκή επικράτεια. Το μεγαλύτερο έργο την εποχή αυτή στη Ρώμη ήταν το Πάνθεον, το οποίο χτίστηκε ύστερα από επιθυμία του Αδριανού και αφιερώθηκε στη λατρεία όλων των θεών. Το κτίριο αυτό αντανακλά την κατασκευαστική υπεροχή των Ρωμαίων. Η κάτοψη του είναι ένας τέλειος κύκλος και η περίμετρος του ένας κύλινδρος. Η είσοδος αποτελείται από έναν οκτάστηλο κορινθιακό πρόναο, ο οποίος ανήκε σε έναν προγενέστερο ναό. Το

εσωτερικό του κτιρίου είναι μια τέλεια σφαίρα με διάμετρο 43 μ. Στο κέντρο της οροφής υπάρχει ένα άνοιγμα με διάμετρο 8,70 μ.

Οι Ρωμαίοι έδιναν μεγάλη σημασία στον εσωτερικό διάκοσμο των ναών, πράγμα που εφαρμόστηκε για πρώτη φορά στο Πάνθεον. Μόλις κανείς περάσει τον κορινθιακό πρόναο, αντικρίζει το μεγαλοπρεπέστατο εσωτερικό. Τα πολύχρωμα μάρμαρα, τα εντυπωσιακά αγάλματα των αυτοκρατόρων, οι κόγχες και οι εσοχές στην περίμετρο του κυλίνδρου δίνουν την εντύπωση ενός απέραντου χώρου, και ο άνθρωπος αισθάνεται ότι βρίσκεται στο κέντρο ενός απέραντου κόσμου. Η μόνη πηγή φωτός, εκτός από την είσοδο, είναι η κεντρική οπή στην οροφή που επιτρέπει να μπαίνει το φως και να διαγράφει στο πάτωμα τον κύκλο του ήλιου.

Οι Ρωμαίοι τεχνίτες, χρησιμοποιώντας το σκυρόδεμα ανάμεσα στα τούβλα και με τη βοήθεια των τόξων, μπόρεσαν να δημιουργήσουν μια ελαφριά "αυτοφερόμενη" κατασκευή. Το βάρος της κατασκευής διοχετεύεται στο έδαφος μέσα από τα τόξα, που βρίσκονται στην περίμετρο του κτιρίου, και έτσι η κατασκευή δεν έχει ανάγκη κάθετων και ανεξάρτητων στοιχείων (κολόνες).

Η σφαίρα ήταν το σύμβολο της παντοδυναμίας του αυτοκράτορα. Με άλλα λόγια, η κατασκευή του θόλου και του κυκλικού κτιρίου απεικόνιζε την οικουμενική κυριαρχία της Ρώμης. Το φως που μπαίνει από τη μία και μοναδική οπή συμβόλιζε τη δύναμη του αυτοκράτορα που λατρευόταν σαν θεός. Η αίσθηση που δημιουργείται στο εσωτερικό του κτιρίου είναι αυτή του ενός και μοναδικού κέντρου. Το κτίριο είναι απόλυτα εσωστρεφές και σ' αυτό συγκλίνουν όλος ο διάκοσμος της οροφής αλλά και οι περιμετρικές κόγχες, οι οποίες επαναφέρουν συνεχώς το βλέμμα του επισκέπτη στο κέντρο του χώρου, αφού δεν υπάρχει καμία άλλη δυνατότητα φυγής.

Χριστιανισμός-Βυζαντινή αρχιτεκτονική

Η πρώτη Χριστιανική τέχνη (καθορίζεται μέχρι το 313 μ.Χ με το τέλος των διωγμών)

Στην περίοδο αυτή οι χριστιανοί συγκεντρώνονταν σε σπίτια για της θρησκευτικές του τελετές . Τα σπίτια αυτά ονομάστηκαν **εκκλησίες** . Η μόνη εκκλησία που σώθηκε βρίσκεται στα Δούρα –Ευρώπος της Συρίας . Είναι ένα διώροφο ελληνιστικού τύπου σπίτι που τροποποιήθηκε για να εξυπηρετήσει τη χριστιανική λατρεία .Ένας χώρος του διαμορφώθηκε σε βαφτιστήριο και ένα άλλο μεγάλο δωμάτιο χρησιμοποιείται για τις συγκεντρώσεις και ήταν διακοσμημένο με τοιχογραφίες της παλαιάς και καινής διαθήκης . Τα πιο παλιά χριστιανικά μνημεία αρχιτεκτονικής είναι οι **Κατακόμβες** . Οι κατακόμβες ήταν χριστιανικά κοιμητήρια . Ήταν λαξευμένοι υπόγειοι χώροι και στις πλευρές τους σκαμμένοι τάφοι. Οι κατακόμβες χρησιμοποιήθηκαν ως χώροι λατρείας για να προστατευτούν από τους διωγμούς .

Πρωτοβυζαντινή περίοδος 313 – 630 μ.χ

Το 313 ο Μέγας Κωνσταντίνος αναγνωρίζει τον Χριστιανισμό ως νόμιμη Θρησκεία. Ίδρυσε την νέα πρωτεύουσα της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας την Κωνσταντινούπολη και έθεσε τον εαυτό του επικεφαλής της Χριστιανικής εκκλησίας . Έτσι γεννήθηκε η Βυζαντινή Αυτοκρατορία που καταλύθηκε το 1453 με την Άλωση την Κωνσταντινούπολης από τους Τούρκους .

Στην αρχιτεκτονική οι Χριστιανοί έχοντας υπόψη τη Ρωμαϊκή Βασιλική (χώροι που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι ως δικαστήριο η χρηματιστήριο ή ως χώρος συνάθροισης) έκτισαν της πρώτες εκκλησίες. Ο τύπος τους ονομάστηκε “ **Βασιλική**”. Η χριστιανική βασιλική είναι ένα επίμηκες κτίριο με κεντρικό κατά μήκος άξονα , και μπορεί να είναι μονόκλιτη ή πολύκλιτη .

Από τον 4ον αιώνα μπροστά από το ιερό δημιουργείται ένα εγκάρσιο κλίτος το οποίο χωρίζει το ιερό από το κυρίως ναό . Η διάταξη αυτή δίνει στην εκκλησία το σχήμα σταυρού .

Στην βυζαντινή Αρχιτεκτονική παράλληλα με την βασιλική χρησιμοποιήθηκε και ο τύπος του περίκεντρου κτιρίου . Ο τύπος αυτός προερχόταν από τα κυκλικά κτίρια με θολωτές στέγες που χρησιμοποιούσαν οι Ρωμαίοι (π.χ το Πάνθεον της Ρώμης)

Ο Συνδυασμός της βασιλικής και του περίκεντρου κτιρίου , αλλά και η δημιουργία ενός χώρου με έκφραση στο κεντρικό τμήμα δηλαδή τον τρούλο οδήγησαν τον Ανθέμιο και Ισίδωρο στην κατασκευή της περίφημης Βασιλικής της **Αγίας Σοφίας** στην Κωνσταντινούπολη.

Μεσοβυζαντινή εποχή: 630 μ.χ -1204

Μετά τον Ιουστινιανό και τους διαδόχους του η πολιτική φυσιογνωμία του βυζαντινού κράτους απομακρύνεται από την Ρωμαϊκή παράδοση εξελληνίζεται και ζει αυτόνομα .Η περίοδος αυτή θεωρείται η κυρίως βυζαντινή.

Στην αρχιτεκτονική διαμορφώνεται ένας νέος τύπος εκκλησίας ο “**εγγεγραμμένος σταυροειδής με τρούλο**” . Ο τύπος αυτός επικράτησε και εξελίχθηκε με μικρές παραλλαγές.

Υστεροβυζαντινή εποχή: 1204 -1453

Με την πρώτη πτώση του Βυζαντίου το 1204 από τους σταυροφόρους κλείνει η κυρίως Βυζαντινή εποχή και αρχίζει η Υστεροβυζαντινή. Το 1261 με την ανάκτηση της Κωνσταντινούπολης από τον Μιχαήλ Παλαιολόγο την κάνει και πάλι διοικητικό πνευματικό κέντρο.

Η εποχή των Παλαιολόγων η Τέχνη εξαπλώνεται σε πάρα πολλά μέρη του κόσμου.

Στην αρχιτεκτονική εκτός από τους καθιερωμένους τύπους παρουσιάζεται και ένας νέος τύπος ο **Σταυρεπίστεγος** .Οι Μονόκλιτες η τρίκλιτες Βασιλικές σκεπάζονται από καμάρες που σχηματίζουν σταυρό . Έτσι οι στέγες σχηματίζουν σταυρό σε διαφορετικά ύψη.

Στην Κύπρο εμφανίζεται ο φραγκοβυζαντινός ρυθμός που συνδυάζει βυζαντινά και γοτθικά στοιχεία .

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Το Βυζάντιο Χρησιμοποιεί την τέχνη ως ενδιάμεσο μεταξύ ουρανού και γής .
- Η Τέχνη γίνεται ο υλικός φορέας τον πνευματικού κόσμου .
- Τους καλλιτέχνες δεν τους ενδιαφέρει η υλική απόδοση αλλά η πνευματική απόδοση μέσα από το έργο τους .
- Βασιλική αρχιτεκτονική .
- Περίκεντρη αρχιτεκτονική.
- Βασιλική με τρούλο .
- Εγγεγραμμένος σταυροειδής με τρούλο.
- Μεγαλοπρέπεια στην αρχιτεκτονική.
- Σταυρεπίστεγος
- Φραγκοβυζαντινός.
- Οι περισσότεροι ναοί αγιογραφούνται με φρέσκο ή ψηφιδωτούνται.

[Αγία Σοφία \(360 μ.χ , Κωνσταντινούπολη, Τουρκία\)](#)

Ο Βυζαντινός Ναός της Αγίας Σοφίας ήταν από το 360 μέχρι το 1453 ορθόδοξος καθεδρικός ναός της Κωνσταντινούπολης, με εξαίρεση την περίοδο 1204 - 1261 κατά την οποία ήταν ρωμαιοκαθολικός ναός, ενώ μετά την άλωση της Κωνσταντινούπολης μετατράπηκε σε τέμενος, μέχρι το 1934 και αποτελεί σήμερα μουσειακό χώρο.

Ανήκει στις κορυφαίες δημιουργίες της βυζαντινής ναοδομίας, πρωτοποριακού σχεδιασμού, και υπήρξε σύμβολο της πόλης, τόσο κατά τη βυζαντινή όσο και κατά την οθωμανική περίοδο. Το παρόν κτίσμα ανεγέρθηκε τον 6ο αιώνα, επί βασιλείας του Ιουστινιανού Α΄, από τους μηχανικούς Ανθέμιο και Ισίδωρο.

Το οικοδόμημα ακολουθεί τον αρχιτεκτονικό ρυθμό της βασιλικής με τρούλο και συνδυάζει στοιχεία της πρώιμης βυζαντινής ναοδομίας, σε πολύ μεγάλη κλίμακα. Αρχιτεκτονικές επιρροές της Αγίας Σοφίας εντοπίζονται σε αρκετούς μεταγενέστερους ορθόδοξους ναούς αλλά και σε οθωμανικά τζαμιά. Εκτός από τον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό της, η Αγία Σοφία ξεχωρίζει επίσης για τον πλούσιο εσωτερικό διάκοσμο της, που ωστόσο υπέστη σοβαρές καταστροφές κυρίως από τις βαρβαρότητες των Τούρκων κατά τη διάρκεια της Οθωμανικής κυριαρχίας.

Ο ναός είναι κτισμένος σε αρχιτεκτονικό ρυθμό βασιλικής με τρούλο. Ο κυρίως χώρος του κτίσματος έχει σχήμα περίπου κύβου. Τέσσερις τεράστιοι πεσσοί, (κτιστοί τετράγωνοι στύλοι), που απέχουν μεταξύ τους ο ένας από τον άλλο 30 μ., στηρίζουν τα τέσσερα μεγάλα τόξα πάνω στα οποία εδράζεται ο τρούλος, με διάμετρο 31 μέτρων και ύψος 56 μέτρων ο οποίος φωτίζεται από 40 παράθυρα. Ο τρούλος δίνει την εντύπωση ότι αιωρείται εξαιτίας των παραθύρων που βρίσκονται γύρω στη βάση του (ο σύγχρονος ιστορικός Προκόπιος λέει: ...δίνει την εντύπωση ότι είναι ένα κομμάτι ουρανού που κρέμεται στη γη...).

Η διακόσμηση που κάλυπτε το εσωτερικό του ναού ήταν το ίδιο σπουδαία με την αρχιτεκτονική του. Ψηλοί κίονες από πορφύρα, λευκό και πρασινωπό διάστικτο μάρμαρο, στεφανωμένοι με μαρμάρινα κιονόκρανα ήταν διακοσμημένοι με γραμμές χρώματος μπλε ή χρυσαφί. Οι τοίχοι καλύπτονταν με μάρμαρα πολύχρωμα, ζωγραφισμένα από τους πιο επιδέξιους ζωγράφους, και από ψηφιδωτά που έλαμπαν μέσα στο βαθύ μπλε ή αργυρό φόντο. Η Αγία Τράπεζα ήταν κατασκευασμένη από καθαρό χρυσό και έλαμπε διακοσμημένη με σπάνια κοσμήματα και σμάλτο, ενώ το Ιερό ήταν στολισμένο με μεταξωτά και χρυσά κεντήματα. Ο τεράστιος πολυέλαιος με τα χιλιάδες κεριά φώτιζε το ναό, ο οποίος φωτιζόταν και στο εξωτερικό του κατά τη διάρκεια της νύκτας και έκανε την εκκλησία να λάμπει με πύρινη λαμπρότητα και να αναγγέλλει στους ναυτικούς από μακριά τη δόξα της αυτοκρατορίας και το τέλος του ταξιδιού τους.

Μεσαίωνας – Ρωμανική Αρχιτεκτονική

Η δυτική Ρωμαϊκή αυτοκρατορία έπεσε στα τέλη του 5ου αιώνα μ.Χ με την επανάσταση των δούλων, των αποίκων και τις κατακτήσεις των Βαρβάρων . Η περίοδος αυτή ονομάζεται **Μεσαίωνας** γιατί βρίσκεται στη μέση του αρχαίου κόσμου με τους νέους χρόνους (μέχρι την αναγέννηση)

Ρομανική Τέχνη

Οι επιδράσεις της Βυζαντινής και της αραβικής τέχνης μέσα από εμπορικές και άλλες συναλλαγές εμφανίστηκαν στην καλλιτεχνική παραγωγή της Δύσης .

Η Ρομανική αρχιτεκτονική έδωσε μεγάλη βαρύτητα στην κατασκευή των ναών . Η χριστιανική βασιλική αποκτά νέα δομή , τη συνεχή τοιχοποιία , τις καμάρες. Ο εσωτερικός χώρος οργανώνεται και αναπτύσσεται ο κεντρικός χώρος του κυρίου ναού , διαιρείται , σε κλίτη και αναπτύσσεται ο χώρος

του “εγκάρσιου” . Ταυτόχρονα εμφανίζονται και οι εξωτερικοί πύργοι. Η σκεπή του ναού διαμορφώνεται σε ημικύκλιους θόλους και έτσι μετατρέπεται η χριστιανική βασιλική σε ένα σύνθετο θολοσκέπαστο οργανισμό.

Κύρια Χαρακτηριστικά

- Συνεχή τοιχοποιία , καμάρες .
- Έμφαση στο κεντρικό χώρο του ναού.
- Διαίρεση σε κλίτη.
- Ανάπτυξη του “εγκάρσιου” (κάθετα- καθ' ύψος)
- Εμφάνιση Πύργου δεξιά και αριστερά του ναού
- Στέγη σε ημικυκλικούς θόλους .

Καθεδρικός της Πάντοβας (1301μ.χ. , Πάντοβα, Ιταλία)

Πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες εκκλησίες στον κόσμο και την δεύτερη σε επισκεψιμότητα μετά τον Άγιο Πέτρο (Βατικανό) της Ρώμης. Χαρακτηρίζεται από μια τέλεια αρμονία ανάμεσα στους διαφορετικούς ρυθμούς από τους οποίους αποτελείται. Η πρόσοψη είναι καθαρά Ρωμανική, οι αντηρίδες που στηρίζουν το οικοδόμημα θυμίζουν γοτθικό ρυθμό, οι τρούλοι μοιάζουν βυζαντινοί ενώ τα δύο καμπαναριά φαίνονται σαν μινεράδες.

Στην πρόσοψη, που έχει ύψος 28 μέτρα και πλάτος 37, υπάρχουν πέντε καμάρες. Στην κεντρική που είναι η μικρότερη πάνω από την είσοδο βρίσκεται το άγαλμα του αγίου Αντώνιου. Πάνω από τις καμάρες, σε όλο το πλάτος υπάρχει μια περίστυλος στοά. Όλη η πρόσοψη χαρακτηρίζεται από ένα παιχνίδι χρωματικών αντιθέσεων ανάμεσα στα διάφορα υλικά στα διακοσμητικά στοιχεία.

Βασιλική Αγίου Μάρκου (1100 μ.χ. Βενετία, Ιταλία)

Ο Άγιος Μάρκος είναι ο καθεδρικός ναός της Βενετίας. Θεωρείται ένα σημαντικό δείγμα βυζαντινής αρχιτεκτονικής στην Ιταλία.

Χτίστηκε το 1100 έχοντας ως πρότυπο το ναό των Αγίων Αποστόλων της Κωνσταντινούπολης. Αρχισε να χτίζεται το 830 για να στεγάσει τα λείψανα του Ευαγγελιστή Αγίου Μάρκου, που τα μετέφεραν από τη Αλεξάνδρεια το 829.

Στην αρχή ήταν ρυθμού βασιλικής. Αργότερα έγιναν βυζαντινές (11ος αι.) και γοτθικές αλλαγές (13ος αι.). Έχει σχήμα σταυρού με τέσσερις θόλους, που περιβάλλουν έναν κεντρικό μεγαλύτερο. Η δεξιά πλευρά στολίζεται με περιστύλιο. Ο μεγάλος αριθμός των μαρμάρινων κιόνων (500), η ποικιλία των μωσαϊκών απ' όλες τις εποχές (12ος - 15ος αι.), η ανάμειξη των ρυθμών και η πλούσια διακόσμηση κάνουν, ώστε να παρουσιάζεται ένα ιδιόμορφο, σχεδόν ανατολίτικο, σύνολο. Στο προστώο του ναού βρίσκονται τα τέσσερα χαλκόχρυσα άλογα που ο Μ. Κωνσταντίνος αφαίρεσε από την αψίδα του Τραϊανού (Ρώμη) και τα μετέφερε στην Κωνσταντινούπολη. Ύστερα από την άλωση της Πόλης από τους Φράγκους (1204) μεταφέρθηκαν στη Βενετία και τοποθετήθηκαν στον Άγιο Μάρκο.

Κατά την διάρκεια του Μεσαίωνα η αρχιτεκτονική καταλαμβάνει κύρια θέση και παρουσιάζεται ως οπτική απόδοση της απόλυτης και αρμονικής αναλογίας του σύμπαντος .

Η γοτθική Τέχνη ανανεώνει την αρχιτεκτονική της Ευρώπης . Οι τεράστιες διαστάσεις των γοθικών ναών συμβολίζουν την δύναμη της εκκλησίας μέσα στην αστική κοινωνία . Στόχευαν να παρουσιάσουν μια αυστηρή ιεράρχηση των πραγμάτων (ουρανός , γήινος κόσμος , κόλαση)

Η γοτθική Αρχιτεκτονική διαφέρει από την Ρομανική ως προς την ελαφρότητα και την εξαύλωση της μάζας . Αυτό επιτυγχάνεται μετά μεγάλα παράθυρα που καλύπτονται από βιτρό . Έτσι επιτυγχάνουν το άπλετο φως σε αντίθεση με το ημίφως του ρομανικού ναού . Ταυτόχρονα η πολυχρωμία του φωτός από το βιτρό συμβολίζει το Χριστό ως το “φως του κόσμου” Οι λεπτές κολόνες με τις πολλές νευρώσεις σε συνδυασμό τις πολυχρωμίας των βιτρό πετυχαίνουν μια αίσθηση ανάτασης . Αυτό τους οδηγούσε συνεχώς σε πιο ψηλά κτίρια . Μια άλλη καινοτομία είναι τα τόξα και τα σταυροθόλια που απαιτούσαν εξωτερική στήριξη, την αντηρίδα .

Οι αντηρίδες , τα οξυκόρυφα τόξα και τα σταυροθόλια με νευρώσεις είναι ένα κατασκευαστικό σύστημα του χαρακτηρίζει την Γοτθική Αρχιτεκτονική.

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Τεράστιοι Ναοί –πανύψηλοι
- Ελαφρότητα και εξαύλωση της μάζας με τα μεγάλα ανοίγματα
- Εμφάνιση του Βιτρό.
- Λεπτές κολόνες με πολλές νευρώσεις
- Οξυκόρυφα τόξα
- Σταυροθόλια
- Αντηρίδα

Αβαείο Saint Denis

Η Βασιλική του Saint Denis – και καθεδρικός ναός από το 1966 – αποτελεί τη νεκρόπολη των βασιλέων της Γαλλίας. Σχεδόν όλοι οι Γάλλοι βασιλείς ετάφησαν εκεί.

Η Βασιλική βρίσκεται στο Saint Denis, ένα βόρειο προάστιο του Παρισιού.

Πρόκειται για ένα ένα αρχιτεκτονικό ορόσημο, καθώς ένα σημαντικό μέρος έχει σχεδιαστεί και κατασκευαστεί στο γοτθικό ύφος. Τόσο στιλιστικά όσο και δομικά αντιπροσωπεύει την αλλαγή από τη ρομανική στη γοτθική αρχιτεκτονική.

Όπως έχουν τα πράγματα σήμερα, η εκκλησία είναι ένα μεγάλο οικοδόμημα σταυροειδούς "βασιλικής" . Έχει ένα κεντρικό κλίτος με χαμηλότερους διαδρόμους και παράθυρα και ένα πρόσθετο κλίτος στη βόρεια πλευρά το οποίο σχηματίζεται από μια σειρά από παρεκκλήσια. Το δυτικό μέτωπο έχει τρεις πόρτες, ένα μεγάλο ρόδακα με βιτρό και ένα πύργο, στη νότια πλευρά.

Εδώ έχουμε για πρώτη φορά τα πρώτα συμβολικά στοιχεία στα οικοδομικά μέλη. Συγκεκριμένα οι δώδεκα κιονοστοιχίες του πρόναου συμβολίζουν τους Δώδεκα Αποστόλους. Ακόμη το σχήμα που έχουν τα ακτινωτά παρεκκλήσια συμβολίζει το σχήμα του Ακάνθινου Στεφάνου.

Αυτό όμως που αξίζει να αναφέρουμε είναι η γοητευτική φωτοσκίαση του ναού που αναδεικνύει την ομορφιά του. Είναι σημαντικός ο ρόλος του φωτός στο μνημείο. Οι κιονοστοιχίες και το βιτρό του πρόναου δίνουν μία έντονη φωτοσκίαση στον περιμετρικό διάδρομο του ναού. Δημιουργείται ένας

έντονος φωτισμός που γοητεύει τους επισκέπτες και τους υποβάλλει σε μία μυστηριακή και πνευματική ατμόσφαιρα. Γίνονται συμμετοχοί σε ένα ιδιαίτερο θρησκευτικό πνεύμα. Η αισθητική του ναού αναδεικνύεται και ο φωτισμός δίνει την αίσθηση της πνευματικής ανάτασης. Ο επισκέπτης έρχεται σε επαφή με νέες πνευματικές εμπειρίες. Σε αυτό το κτίριο αντανακλάται μία ολόκληρη κοσμοθεωρία της μεσαιωνικής εποχής. Αντικατοπτρίζονται μία γενικότερη αντίληψη και ανάγκη των ανθρώπων του Μεσαίωνα να βρουν απάντηση στις πνευματικές του αναζητήσεις.

Καθεδρικός της Chartres (1194 μ.χ. Γαλλία)

Η Παναγία της Σαρτρ στη Γαλλία αποτελούσε με τα δύο υψηλά κωδωνοστάσια στη πρόσοψη άρχισε να χτίζεται το 1194, στη θέση προηγούμενου ναού, ρυθμού Βασιλικής, που είχε καεί το 1134. Οι περισσότερες εργασίες ολοκληρώθηκαν σε 30 χρόνια και τελικά ο ναός εγκαινιάστηκε το 1260. Το ολικό του μήκος είναι 130 μ. το ύψος του κυρίως ναού 34 μ., και το πλάτος του μεσαίου μεγάλου κλίτους 14 μ.

Είναι γοτθικής αρχιτεκτονικής, ρυθμού που βασίζεται στο οξυκόρυφο τόξο. Οι πρωτομάστορες ήθελαν ο ναός να γίνει όσο το δυνατό ψηλότερος, σαν να αγγίζει τον ουρανό. Έχτισαν ψηλούς πύργους, ενώ η οροφή στους κεντρικούς εσωτερικούς χώρους σχηματίζεται από σταυροθόλια. Λόγω του μεγάλου ανοίγματος των παραθύρων, οι εξωτερικοί τοίχοι δεν άντεχαν το βάρος της οροφής. Γι' αυτό οι αρχιτέκτονες χρησιμοποίησαν υποστηρίγματα στο εξωτερικό του ναού. Συνολικά υπάρχουν πάνω από 2.000 έξοχα λαξευμένα αγάλματα στο ναό.

Το εσωτερικό του ναού φωτίζεται άπλετα από 176 παράθυρα που κοσμούνται με υαλογραφήματα βιτρό, συνολικής επιφάνειας 2.000 τμ.

Το χαρακτηριστικό του ναού αυτού είναι η διαφορετικότητα των δύο πύργων του, ο βόρειος φλογόμορφου ρυθμού και ο νότιος ρωμαϊκού ρυθμού, κτίσμα του 12ου αιώνα

Ο συμβολισμός αυτός του ναού παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον καθώς δεν ακολουθεί την παραδοσιακή θεοκρατική αντίληψη, αλλά συνδέεται με αρχαιοελληνικά φιλοσοφικά ρεύματα και παγανιστικές προχριστιανικές θρησκείες. Στην Τριπλή Σηπλαιώδη Είσοδο η εικονογράφηση είναι βασισμένη στην πλατωνική θεωρία των ιδεών. Κεντρικό πρόσωπο της παράστασης είναι ο Χριστός που συμβολίζει την ένωση των δύο αντίθετων στοιχείων. Στη δυτική πρόσοψη του ναού προκαλεί εντύπωση το άγαλμα της «Madonna με το Μαύρο Πρόσωπο». Είναι το μοναδικό άγαλμα με έγχρωμη μορφή γιατί έχει συνδεθεί με παγανιστικές θρησκείες και προέρχεται από έναν μη ευρωπαϊκό πολιτισμό. Η ιστορία του αγάλματος έχει τις ρίζες της στην αρχαία Αίγυπτο, όπου οι κάτοικοί της την ταύτιζαν με αιγυπτιακές θεότητες

Παναγία των Παρισίων (1163 μ.χ, Παρίσι, Γαλλία)

Η Παναγία των Παρισίων (Notre Dame de Paris) είναι ένα από τα γνωστότερα μνημεία στο Παρίσι και στέκεται μεγαλοπρεπής στο Ιλ ντε λα Σιτέ (ένα μικρό νησί στο κέντρο της πόλης).

Πρόκειται για έναν γοτθικό ναό, εντυπωσιακό αρχιτεκτονικά, τα θεμέλια λίθο του οποίου έβαλε το 1163 ο πάπας Αλέξανδρος Γ'.

Χρειάστηκαν περίπου 170 χρόνια για να ολοκληρωθεί (1345), ενώ κατά τη Γαλλική Επανάσταση καταστράφηκε ολοσχερώς και ανακαινίστηκε κατά την περίοδο 1841-1864. Το αποτέλεσμα είναι ένα θεόρατο κτίριο, μήκους 128 μέτρων, με δύο ψηλούς πύργους 69 μέτρων, η χωρητικότητα του οποίου αγγίζει τα 9.000 άτομα.

Εκτός από το περίφημο κωδωνοστάσιο, που προστέθηκε το 19ο αιώνα, εντύπωση προκαλούν οι «τερατόμορφες» υδρορροές που είναι τοποθετημένες στα γλυπτά πάνω από τα τύμπανα των θυρών και στις μεγάλες αντηρίδες στην πίσω πλευρά.

Γοητεύουν επίσης η Πύλη του ναού με το μεγάλο Ρόδακα, τα εξαιρετικά γλυπτά που κοσμούν το ναό και τα εντυπωσιακά βιτρό-παράθυρα. Η διασημότητα του ναού οφείλεται επίσης στη μυστηριακή επιρροή που ασκεί στους επισκέπτες, γαμίζοντάς τους με ένα απροσδιόριστο δέος !

Αναγέννηση

Η αναγέννηση ξεκινά από την Ιταλία. Είναι ένα φαινόμενο που εκδηλώνεται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δημιουργίας . Η τέχνη αποδεσμεύτηκε από τον θρησκευτικό δογματισμό και το νέο πεδίο καλλιτεχνικής αναζήτησης είναι η ομορφιά του πραγματικού κόσμου.

Ο άνθρωπος και ο χώρος είναι σημείο αναφοράς των καλλιτεχνικών μελετών . Ο καλλιτέχνης επιδιώκει να αναβίωση μέσα από τη τέχνη, το μεγαλείο της αρχαίας ελληνικής και ελληνορωμαϊκής τέχνης . Αυτή η στροφή προς την αρχαιότητα έμεινε γνωστή με τον όρο “Ανθρωπισμός”,

Η ζωγραφική , η γλυπτική και η Αρχιτεκτονική ανακηρύχθηκαν “ ελεύθερες τέχνες” Οι καλλιτέχνες ανέπτυξαν την ατομικότητα της εκφράσεις τους. Μελέτησαν την ανατομία και την προοπτική και δημιούργησαν , νέες αρχές οπτικής , βασισμένες στα μαθηματικά την γεωμετρία, την αναπαράσταση της φύσης και την αποθέωση του σωματικού κάλλους .

Μέσα από την γενική παιδεία και πρόοδο εφαρμόζουν την προοπτική σχεδίαση και τη θεωρία των αναλογιών στην απεικόνιση της πραγματικότητας .

Η Αρχιτεκτονική της αναγέννησης στηρίχτηκε στην Αρχαία Ελληνική και Ελληνορωμαϊκή Αρχιτεκτονική και τους ρυθμούς της . Ταυτόχρονα η σύνδεση της αρχιτεκτονικής με την φύση και τον άνθρωπο, οι κατασκευαστήκες εξελίξεις , η νέα αντίληψη του χώρου μέσα από τον ορθολογισμό της προοπτικής, αποτέλεσαν την βάση της Αναγεννησιακής Αρχιτεκτονικής . Χρησιμοποιώντας τις μαθηματικές αναλογίες που παρατηρούσαν στα μέλη των ρυθμών, αποδείκνυαν την αρμονική αναλογία που υπάρχει ανάμεσα στο έργο του ανθρώπου και στον κόσμο.

Η έμφαση στο κέντρο του αρχιτεκτονικού χώρου ως βασική αρχή οργάνωσης του , θεωρήθηκε εργαλείο κατασκευαστικής και οπτικής ενοποίησης .

Μεγάλη σημασία δόθηκε στην ένταξη του κτιρίου στη φύση . Οι κήποι σχεδιάζονταν σύμφωνα με γεωμετρικά σχήματα . Η εναρμόνιση της αρχιτεκτονικής με την φύση φαίνεται επίσης και στον σχεδιασμό των εξοχικών επαύλεων .

Οι αρχιτέκτονες της Αναγέννησης όπως και οι αρχαίοι Έλληνες χρησιμοποίησαν και επεξεργάστηκαν με ακρίβεια στις κατασκευές τους ,το άσπρο μάρμαρο της Καράρας , το κίτρινο και το άσπρο της Σιένας , το πολύχρωμο της Γένοβας και τον τραβερτίνο λίθο του Τίβολι .

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Αναζήτηση της ομορφιάς του πραγματικού κόσμου
- Σημείο αναφοράς Άνθρωπος – χώρος
- Αναβίωση της Αρχαίας Ελληνικής και Ελληνορωμαϊκή Τέχνης (Ανθρωπισμός)
- Οι Τέχνες ανακηρύχθηκαν Ελεύθερες
- Ατομικότητα εκφράσεις
- Μελέτη ανατομίας
- Εφαρμόζουν την προοπτική σχεδίαση χρησιμοποιώντας τα μαθηματικά και την γεωμετρία
- Στηρίχτηκαν στους αυστηρούς κανόνες αναλογιών των αρμονικών σχέσεων για την αναπαράσταση της φύσης

- Σύνδεση Αρχιτεκτονικής με την φύση
- Οργάνωση του Αρχιτεκτονικού χώρου με έμφαση στο κέντρο
- Χρήση μαρμάρων

Καθεδρικός Φλωρεντίας (1269 μ.χ, Φλωρεντία, Ιταλία)

Ο καθεδρικός ναός Σάντα Μαρία ντελ Φιόρε είναι το πιο χαρακτηριστικό μνημείο της Φλωρεντίας. Μία από τις μεγαλύτερες εκκλησίες του κόσμου, με χωρητικότητα 30,000 ατόμων, που χρειάστηκε εξακόσια χρόνια μέχρι την αποπεράτωση της, το 1887. Κατασκευάστηκε σε τρεις διαφορετικές περιόδους. Οι εντυπωσιακές του διαστάσεις συμβολίζουν ακριβώς την απόφαση των Φλωρεντινών να κυριαρχήσουν.

Το εσωτερικό της στολίζεται με αγάλματα, γλυπτά και τοιχογραφίες του Μιχαήλ Άγγελου, του Τζιότο, του Γκιμπέρτι και άλλων μεγάλων γλυπτών. Άρχισε να χτίζεται το 1296 μ.Χ. και τελείωσε το 1461. Ο χαρακτηριστικός τρούλος της σχεδιάστηκε από το μεγάλο αρχιτέκτονα της Αναγέννησης, Φίλιππο Μπρουνελέσκι, ο οποίος εφάρμοσε για πρώτη φορά στη σύγχρονη ιστορία της τέχνης, τους επιστημονικούς κανόνες προοπτικής. Για να λύσει το πρόβλημα της κάλυψης του ανοίγματος πλάτους 42μ. επινόησε μια αυτοφερόμενη κατασκευή. Ο οκταγωνικός τρούλος αποτελείται από οριζόντιες στρώσεις τούβλων και πέτρας. Κατακόρυφες νευρώσεις από ψαμμόλιθο ενισχύουν επίσης την κατασκευή.

Ο καθεδρικός βρίσκεται ανάμεσα σε δύο από τα πιο παλιά μνημεία της Φλωρεντίας, το καμπαναριό και το βαπτιστήριο.

Το Καμπαναριό είναι φτιαγμένο σε ένα σχέδιο του Τζιότο. Πρόκειται για ένα οκτάγωνο κομψό πύργο, με ύψος 82 μ. Είναι καλυμμένος με πολύχρωμα μάρμαρα ενώ 16 αγάλματα και 54 ανάγλυφα τον διακοσμούν.

Το Βαπτιστήριο του Αγίου Ιωάννη(11ος - 13ος αιώνας) του οποίου οι τρεις από τις όψεις του κοσμούνται με ανάγλυφες παραστάσεις σε μπρούντζο - έργα του Ανδρέα Πιζάνο(1330) και του Γκιμπέρτι(1425), σε θέματα από την Παλαιά και την Καινή Διαθήκη.

Santa Maria Novella (1360 μ.χ, Φλωρεντία, Ιταλία)

Ο ναός που τελείωσε το 1360, βρίσκεται κτισμένος πίσω από τον σιδηροδρομικό σταθμό της Φλωρεντίας και είναι χρονολογικά η πρώτη μεγάλη βασιλική της πόλης. Σε πρώτο στάδιο η πρόσοψη της εκκλησίας έμεινε ημιτελής με το κάτω μέρος μόνο τελειωμένο σε γοθικό ρυθμό γύρω στο 1420. Αρκετά χρόνια μετά, ο Leon Battista Alberti καλείται να τελειώσει την πρόσοψη προσθέτοντας το πάνω μέρος. Η μεγαλοφυΐα του Alberti φαίνεται στην ικανότητα του να ενώσει τα δύο μέρη με αρμονία και αισθητική παρόλο που το κάτω είναι καθαρά γοθικό και το πάνω κλασσικό αναγεννησιακό. Στην πρόσοψη της Santa Maria Novella συνυπάρχουν αυτοί οι δύο κόσμοι χωρίς να δημιουργείται καμία παραφωνία, χάρη στις σχεδιαστικές λύσεις του Alberti. Από τώρα και στο εξής, τα απόλυτα γεωμετρικά σχήματα, οι χρυσές τομές και οι εγγεγραμμένοι κύκλοι θα χρησιμοποιηθούν ως διακοσμητικά στοιχεία σε αρκετές εκκλησίες και κτήρια της εποχής.

Εκκλησία του αγίου πνεύματος (1444 μ.χ, Φλωρεντία, Ιταλία)

Η εκκλησία του Αγίου Πνεύματος στην Φλωρεντία άρχισε να κτίζεται το 1444. Ο Μπρουνελέσκι πέθανε πολύ προτού ολοκληρωθεί και τα σχέδια του σε πολλές περιπτώσεις δεν τηρήθηκαν από τους συνεχιστές του έργου. Παρ' όλ' αυτά τουλάχιστον στο εσωτερικό μπορούμε να διακρίνουμε όλα εκείνα τα αρχιτεκτονικά στοιχεία που κάνουν την εκκλησία του Αγίου Πνεύματος ένα από τα σημαντικότερα παραδείγματα της αναγεννησιακής αρχιτεκτονικής. Εδώ ο Μπρουνελέσκι γίνεται ακόμα πιο αυστηρός και απόλυτος. Η διχρωμία των υλικών (σκούρα εκείνα που κρατούν-ορίζουν και ανοιχτόχρωμα εκείνα που γεμίζουν-κτίζουν) εξακολουθεί να υπάρχει όπως και σε ολόκληρο το έργο του. Το απόλυτο ημικύκλιο κυριαρχεί παντού. Οι τριγωνικές κοιλότητες που ενώνουν τον τρούλο με του πλευρικούς τοίχους, η γεωμετρική αυστηρότητα αλλά και η απλότητα ταυτόχρονα και το κομψό σχεδόν καλλιγραφικό σχέδιο, κάνουν αυτό το έργο το πιο ώριμο παράδειγμα όλης της καλλιτεχνικής πορείας του Μπρουνελέσκι.

Μπαρόκ

Κατά την περίοδο αυτή ο καθολικός κόσμος της Δύσης χωρίστηκε στα δύο . Μεταρρύθμιση – Αντιμεταρρύθμιση . Οι όροι αυτοί ορίζουν την επανάσταση των διαμαρτυρομένων κατά της καθολικής εκκλησίας και την αντίδραση των καθολικών . Η παπική Ρώμη ήταν η κοιτίδα του Μπαρόκ και εξαπλώθηκε σε όλη την Ευρώπη μέχρι και την Λατινική Αμερική με την βοήθεια του Τάγματος των Ιησουιτών . Η καθολική εκκλησία θεώρησε ότι η Τέχνη μπορούσε να γίνει φορέας προώθησης των επιδιώξεων της και θα έπρεπε να είναι κατανοητή απ'όλο τον κόσμο.

Ο 17ος αιώνας ήταν η εποχή των μεγάλων νεωτερισμών . Η φιλοσοφία και τα μαθηματικά έπρεπε να συμβαδίζουν και να ερευνάται ο φυσικός κόσμος ταυτόχρονα από πολλές επιστήμες για διαφορετικούς σκοπούς . Η φιλοσοφία σφραγίστηκε με σκληρή διαμάχη .

Στην Αρχιτεκτονική του Μπαρόκ η γλυπτική και η ζωγραφική έχουν μεγάλη σημασία. Τα κτίρια διακοσμούνται με έργα γλυπτικής και ζωγραφικής .Οι προσόψεις των κτιρίων διαμορφώθηκαν με πολλές καμπυλόγραμμες επιφάνειες , δίνοντας τους μια ιδιαίτερη έμφαση . Ταυτόχρονα εμφανίστηκε πλούσια διακόσμηση στο εσωτερικό των κτιρίων με γύψινα στοιχεία , νωπογραφίες πλούσια υφάσματα , πολύτιμα υλικά , έπιπλα, αντικείμενα από χρυσό και πολύτιμους λίθους . Ο φωτισμός έπαιξε σημαντικό ρόλο, διοχετευόταν από καθορισμένα ανοίγματα.

Τα “σημεία φυγής” μέσα στο χώρο ενισχύονταν με διακοσμητικά σχέδια οφθαλμαπάτης .

Ιδιαίτερα σημασία είχε η ένταξη των κτιρίων στην πόλη .Η σχέση της αρχιτεκτονικής , με την οργάνωση της πόλης έγινε στενότερη , με ιδιαίτερο ρόλο η ένταξη της πλατείας . Η πλατεία αποτελούσε τον κεντρικό σημείο διαφόρων συγκοινωνούντων χωρών της πόλης σε μια ιεραρχημένη σύνθεση.

Κύρια Χαρακτηριστικά :

- Αποδέσμευση από της αρχές της Αναγέννησης
- Η επαφή με την φύση έχει στόχο την έξαρση των συναισθημάτων του θεατή.
- Η Τέχνη μιμείται την φύση με στόχο να συγκίνηση , να εντυπωσιάσει.
- Η Τέχνη θεωρείται ανθρώπινη δημιουργία , που συνδέει τη γη με τον ουρανό , το πραγματικό με το ιδεατό.
- Ο χώρος γίνεται πολύπλοκος .
- Επιδιώκεται η σύνθεση αντίθετων στοιχείων (όπως το κοίλο με το κυρτό – το φωτεινό

- με το σκοτεινό) .
- Έντονα χρώματα.
- Τα παιχνίδια του φωτός και τις σκιάς αποκτούν μεγάλη σημασία ,
- Έντονα διακοσμητικά στοιχεία .
- Ιδιαίτερη έμφαση στην πρόσοψη.
- Μεγαλοπρεπής κτίρια .
- Ιδιαίτερη σημασία η ένταξη των κτιρίων στην πόλη και η οργάνωση του χώρου με κεντρικό σημείο την πλατεία.

Πλατεία Ναβόνα (1647 μ.χ, Ρώμη, Ιταλία)

Η πλατεία Ναβόνα (Piazza Navona) είναι μία από τις πιο γνωστές πλατείες της Ρώμης, και αναμφισβήτητα η πιο όμορφη μπαρόκ πλατεία της πόλης. Έχει σχήμα αρχαίου σταδίου και χτίστηκε με χαρακτηριστικό μνημειώδες στυλ. Η πλατεία είναι χτισμένη στο πρώην στάδιο του Δομιτιανού εξ ου και το μεγάλο ωοειδές σχήμα της. Η Piazza Navona διαθέτει τρία σιντριβάνια. Το κεντρικό και μεγαλύτερο είναι το Fontana dei Quattro Fiumi (σιντριβάνι των τεσσάρων ποταμών). Κατασκευάστηκε μεταξύ 1647 και 1651, κατόπιν αιτήματος του Πάπα Ιννοκέντιου του Κ'. Ο σχεδιασμός της κρήνης ανατέθηκε πρώτα στον Μπορομίνι, αλλά παραδόθηκε τελικά στον Μπερνίνι . Το σιντριβάνι αποτελείται από τέσσερα αγάλματα ανθρώπων που το καθένα αντιπροσωπεύει ένα ποτάμι από διαφορετική ήπειρο - το Νείλο, το Γάγγη, το Δούναβη και το Ρίο ντέλλα Πλάτα. Τα αγάλματα είναι στη βάση ενός βράχου και υποστηρίζουν ένα οβελίσκο.. Τα δύο άλλα σιντριβάνια στην πλατεία είναι το Fontana di Nettuno (η κρήνη του Ποσειδώνα) στο βόρειο άκρο και η Fontana del Moro (η κρήνη του Μαυριτανού) στο νότιο άκρο. Τα αγάλματα του Ποσειδώνα που περιβάλλεται από θαλάσσιες νύμφες προστέθηκαν στον 19ο αιώνα. Το κεντρικό άγαλμα του Μαυριτανού σχεδιάστηκε από τον Μπερνίνι και προστέθηκε αργότερα τον 17ο αιώνα. Η τρίτωνες είναι προσθήκες 19ου αιώνα. Ένα μεγάλο γεγονός που έκανε διάσημη την Πιάτσα Ναβόνα και που καθιερώθηκε το 1652, από τον πάπα Ιννοκέντιο Γ', είναι το πλημμύρισμα της πλατείας. Εργάτες βούλωναν τις οδούς αποχέτευσης του νερού στις τρεις κρήνες και αυτές υπερχειλίζουν, πλημμυρίζοντας το κεντρικό τμήμα της πλατείας που ήταν κοίλο, χαρίζοντας διασκέδαση σε αριστοκράτες και φτωχούς. Η «Λίμνη της πιάτσα Ναβόνα» κράτησε σαν αυγουστιάτικο έθιμο μέχρι το 1886. Η πλατεία Ναβόνα, μάλλον η ωραιότερη πλατεία της Ρώμης, προσφέρει ένα απίστευτο θέαμα, τόσο με το φως του ήλιου, απολαμβάνοντας το θέαμα του μπαρόκ, είτε με το σκοτάδι της νύχτας, ζώντας την μαγική ατμόσφαιρα που προσφέρουν οι κρήνες, με το ελκυστικό παιχνίδι του νερού και των φώτων.

Παρεκκλήσι του Αγίου Ίβο στη Σαπιέντσα (1642-1662 μ.χ, Ρώμη, Ιταλία).

Όταν ο Μπορομίνι άρχισε να ασχολείται με το παρεκκλήσι του Αγίου Ίβο, το κτιριακό συγκρότημα στο οποίο αυτό ανήκε, δηλαδή το μέγαρο Σαπιέντσα, έδρα του Πανεπιστημίου της Ρώμης, ήταν ήδη ολοκληρωμένο και η κάτοψή του οριστική. Η οργάνωση της κάτοψης στηρίζεται σε ένα διπλό τρίγωνο, δηλαδή σε ένα εξάγωνο, του οποίου όμως οι γωνίες αναιρούνται από τις κοίλες επιφάνειες των τοίχων. Στο εσωτερικό του κτιρίου η πολυπλοκότητα του χώρου είναι εντυπωσιακή. Δίνεται η εντύπωση ότι ο εσωτερικός χώρος προκύπτει από τη συνένωση πολλών, ξεχωριστών μεταξύ τους χώρων. Τα κατακόρυφα στοιχεία όμως (δηλαδή οι μεγάλοι κίονες), με την επανάληψή τους, επιτυγχάνουν την ενότητα του χώρου. Έτσι, ο εσωτερικός χώρος ισορροπεί, και αναιρείται η αρχική πολυπλοκό-η-α. Οι διακοσμητικές λεπτομέρειες λειτουργούν έτσι, ώστε να παρουσιάζουν διαφορετικές στιγμές μίας και μόνο εικόνας. Φαίνεται δηλαδή σαν να επαναλαμβάνονται πολλές φορές το ίδιο στοιχείο, ο ίδιος

κίονας, το ίδιο κιονόκρανο. Εντυπωσιακή είναι η μετάβαση από την κάτοψη στον τρούλο: στο εσωτερικό δεν υπάρχει ένα τύμπανο, ένα διαμεσολαβητικό δηλαδή στοιχείο, το οποίο όμως εμφανίζεται με μεγαλοπρέπεια στο εξωτερικό του κτιρίου. Οι αντιθέσεις, ο "διάλογος" ανάμεσα στο κοίλο και το κυρτό, η συνεχής κίνηση και η ροή των διάφορων στοιχείων του κτιρίου, η συνεχής ένταση δίνουν τελικά ένα κτίριο με ισορροπία, όπως ακριβώς η ελικοειδής απόληξη που διαμορφώνει τη σπείρα στο φεγγίτη. Όλο το έργο του Μπορομίνι δείχνει την επιθυμία του να αποδεσμευτεί από την αυστηρότητα του κλασικού και από τους απαράβατους κανόνες της αρχιτεκτονικής, όπως αυτοί είχαν καθοριστεί από την Αναγέννηση και μετά. Οι αντίπαλοι του Μπορομίνι, έλεγαν ότι κατασκεύασε ένα κτίριο που έδινε την εντύπωση ότι ήταν ασταθές και έτοιμο να καταρρεύσει. Σχεδιάζοντας ένα ισόπλευρο τρίγωνο (σύμβολο της Αγίας Τριάδας), έπειτα άλλο ένα, προσθέτοντας και αφαιρώντας από το εξάγωνο κυρτά και κοίλα τμήματα βάσει ενός λογικού σχεδίου, θα πραγματοποιήσει την σχηματοποιημένη φιγούρα τριών μελισσών, σύμβολο της φιλανθρωπίας, σύνεσης και επιμέλειας αλλά προπαντός σύμβολο της οικογένειας των Μπαρμπερίνι. Πράγματι, το σχέδιο της εκκλησίας έχει τη μορφή μέλισσας, ολόκληρο το σώμα του κτιρίου είναι μια μεγάλη μέλισσα, ενώ ο ελικοειδής φανόπυργος στην κορυφή θα πάρει την μορφή κεντριού μέλισσας (ορισμένοι ισχυρίζονται πως αναπαριστά τον Πύργο της Βαβέλ). Το έργο του Μπορομίνι δεν ακολουθεί μια ενιαία αρχιτεκτονική σκέψη, στην πραγματικότητα το γοτθικό και το κλασικό στοιχείο ενώνονται μεταξύ τους. Το εντυπωσιακό εσωτερικό του ναού, εκθαμβωτικά λευκό, με μια αδιάκοπη διαδοχή μεταξύ κοίλων και κυρτών επιφανειών, με τον τρούλο να στηρίζεται σε κίονες κορινθιακού ρυθμού, δικαίως θεωρείται μία από τις υψηλότερες εκφράσεις του ρωμαϊκού μπαρόκ. Το σύνθετο σχεδιάγραμμα παραμένει αμετάβλητο καθ' όλο το ύψος του ναού, διατηρώντας την αρχική πλοκή των γραμμών ακόμη και στην καμπύλη του τρούλου. Η βασική καινοτομία και μοναδικότητα, ήταν η ιδέα του Μπορομίνι να δώσει μια κάθετη συνέχιση στο πολύπλοκο σχήμα του σχεδίου του δαπέδου, χωρίς διακοπή, μέχρι τον τρούλο, ο οποίος χάνει πλέον το παραδοσιακό στατικό σχήμα του και ενοποιείται με τον ναό.

Ροκοκό 1650-1790

Ο 18ος αιώνας αφομοιώνει και αναπτύσσει τις πνευματικές και επιστημονικές κατακτήσεις του 17ου αιώνα (τον ορθολογισμό φιλελευθερισμό και επιστημονικό πειραματισμό) και δίνει προβάδισμα στην κριτική σκέψη και στην ελεύθερη έρευνα με όργανο την ανθρώπινη λογική. Το νέο πνευματικό κίνημα ονομάζεται Διαφωτισμός.

Στην εποχή αυτή οι ιδέες μεταδίδονται γρήγορα με την εκδοτική κίνηση και την εγκυκλοπαίδεια.

Στο Ροκοκό η Τέχνη θέλει να ευχαριστεί παρά να πείθει και να εντυπωσιάζει.

Με κέντρο τη Γαλλία η κοινωνία επιζητούσε να δημιουργήσει μια οικεία ατμόσφαιρα στο περιβάλλον που ζούσε. Κατασκευάζουν μικρότερες κατοικίες, πιο ηλιόλουστες, με εσωτερική διακόσμηση προσαρμοσμένη στις αισθητικές προτιμήσεις και της ανθρώπινες σχέσεις.

Γενικά με βάση τη κλασική δομή των κτιρίων αλλάζει η εξωτερική και εσωτερική διακόσμηση σπάζοντας τις συμμετρικές αναλογίες.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Κομψή και αισθησιακή Τέχνη
- Κομψές αντιπαραθέσεις στη φόρμα.
- Μικρότερες ηλιόλουστες κατοικίες.
- Διακόσμηση προσαρμοσμένη στις αισθητικές προτιμήσεις και

- τις ανθρώπινες σχέσεις .
- Σπάζουν οι συμμετρικές αναλογίες

Παλάτι Belvedere (Αυστρία)

Το ανάκτορο χτίστηκε από τον αρχιτέκτονα Γιόχαν Λούκας φον Χίλντεμπραντ σε σχέδια του πατέρα του Γιόχαν Μπέρνχαρντ ως θερινό ανάκτορο του πρίγκιπα Ευγένιου της Σαβοΐας (1663-1736). Το Μπελβεντέρε αποτελείται από 2 παλάτια τα οποία συνδέονται με έναν κήπο, σχεδιασμένο κατά τα γαλλικά πρότυπα. Ο κήπος είναι σχεδιασμένος σε 3 επίπεδα, το καθένα από τα οποία έχει μια κλασική αναφορά: το χαμηλότερο μέρος αντιπροσωπεύει τα Τέσσερα Στοιχεία της φύσης (γη, φωτιά, αέρας, νερό), το κεντρικό τον Παρνασσό και το ψηλότερο τον Όλυμπο. Το κτίριο αγοράστηκε το 1752 από την αυτοκράτειρα Μαρία-Θηρεσία, η οποία του έδωσε και την ονομασία Μπελβεντέρε (ωραία θεά) εξαιτίας της πανοραμικής θέας που προσέφερε στην πόλη της Βιέννης. Το 1775 ο γιός της αυτοκράτορας Ιωσήφ Β΄ μετέφερε εκεί την συλλογή έργων τέχνης του παλατιού.

Η συλλογή αυτή μαζί με τα υπόλοιπα έργα της αυστριακής πινακοθήκης φιλοξενείται σήμερα στο άνω τμήμα του Μπελβεντέρε. Το άνω Μπελβεντέρε λοιπόν προοριζόταν να είναι μια " συμβολική απεικόνιση της δόξας " του πρίγκιπα Ευγένιου και το χρησιμοποιούν για τις δεξιώσεις και τους χοροεσπερίδες. Εντυπωσιακή είναι η σάλα Τερένια με την πλατιά σκάλα. Σε αυτό τον χώρο, στο " άντρο της ευδαιμονίας και της πολυτέλειας ", βρίσκεται και η θαυμάσια συλλογή με τα έργα του Γκουστάβ Κλίμτ που αποτελεί το " κύριο αξιοθέατο " του Μπελβεντέρε.

Στο κάτω Μπελβεντέρε ενδιαφέρον έχει το κτίριο της Ορανζερί, που αρχικά χρησίμευε για να προστατεύει τα ευαίσθητα φυτά από το χειμωνιάτικο κρύο. Σήμερα στεγάζει το μουσείο Μεσαιωνικής Τέχνης και περιλαμβάνει αριστουργήματα γοτθικής και πρώιμης αναγεννησιακής ζωγραφικής και γλυπτικής. Επίσης στεγάζεται το μουσείο Τέχνης Μπαρόκ. Εδώ είναι συγκεντρωμένα έργα τέχνης των ζωγράφων και γλυπτών που διαμόρφωσαν την αισθητική της πόλης κατά τη διάρκεια της Χρυσής εποχής της Βιέννης (από το 1683 έως το 1780).

Χειμερινά ανάκτορα Ερμιτάζ (1730 μ.χ, Αγία Πετρούπολη, Ρωσία)

Ένα από τα παλαιότερα μουσεία στον κόσμο, που ιδρύθηκε από την Μεγάλη Αικατερίνη το 1764, είναι ένα συγκρότημα από έξι κτήρια εντυπωσιακού χρώματος, σε μια προνομιακή τοποθεσία ανάμεσα στον ποταμό Νέβα και την πλατεία των Ανακτόρων. Τα χειμερινά ανάκτορα της τσαρικής οικογένειας είναι χτισμένα με μια ιδιαίτερη μπαρόκ τεχνοτροπία που χρησιμοποιεί άσπρους και γαλάζιους χρωματισμούς. Η οικοδόμησή τους άρχισε το 1730 και μέχρι το 1917 φιλοξενούσε την τσαρική οικογένεια κατά τους χειμερινούς μήνες. Τα ανάκτορα προσδίδουν μία μεγαλοπρέπεια σε ολόκληρη την πλατεία η οποία έχει λάβει το όνομά της από αυτά. Είναι έργο του Ιταλού αρχιτέκτονα Μπαρτολομέο Φραντσέσκο Ραστρέλι, ο οποίος εργάστηκε στη Ρωσία και θεωρείται ο σημαντικότερος εκπρόσωπος της τοπικής μπαρόκ και ροκοκό αρχιτεκτονικής. Το πιο μεγάλο κτήριο είναι τα πράσινα και άσπρα Χειμερινά Ανάκτορα, το οποίο καταλαμβάνει ένα ολόκληρο οικοδομικό τετράγωνο (μία εκτίμηση αναφέρει 1.945 παράθυρα). Η κάποτε αυτοκρατορική κατοικία, έχει διπλή βαθμίδα στηλών, χρυσό τρούλο και πολυτελή δωμάτια με μπαρόκ και ροκοκό στολισμούς.

Νεοκλασικισμός (1730-1925)

Ο Δυτικός κόσμος γνωρίζει ριζικές ανακατατάξεις . Η Γαλλική επανάσταση , η ραγδαία εκβιομηχάνιση , η εξέλιξη της τεχνολογίας η πρόοδος της επιστήμης και οι νέες εφευρέσεις θέτουν της βάσεις για οργάνωση της κοινωνίας με ψηλά οράματα .

Ο όρος νεοκλασικισμός υποδηλώνει την αναβίωση των κλασικών έργων της αρχαιότητας . Ο Νεοκλασικισμός εμπνεόταν από τα αρχαία Ελληνικά και Ρωμαϊκά πρότυπα . Ταυτόχρονα οι ανασκαφές στην Πομπηία και τα κείμενα του γερμανού αρχαιολόγου Βίνκελμαν βρίσκονται στις ρίζες της νέας τάσης .

Ολόκληρη η μορφή του Ελληνικού ναού αντιγράφεται στις αρχιτεκτονικές δημιουργίες του Νεοκλασικισμού. Οι ρυθμοί της κλασικής αρχαιότητας χρησιμοποιούνται με βάση της αρχές της συμμετρίας και της αναλογίας των μερών .

Κύρια Χαρακτηριστικά:

- Επιδιώκεται η μετάδοση των αισθητικών αρχών που πηγάζουν από την πίστη στην αρμονία της φύσης , στη λογική και στην αντανάκλαση της ηθικής διαύγειας , της απλότητας και της κάθαρσης .
- Η αρχιτεκτονική του Νεοκλασικισμού εκφράζει σταθερότητα , στιβαρότητα και μεγαλοπρέπεια
- Τα κτίρια διακρίνονται για τη μονόχρωμες καθαρές επιφάνειες , με γραμμικές διακοσμήσεις .
- Τα αετώματα με ελάχιστα ανάγλυφα
- Της ελεύθερες κιονοστοιχίες .

Βίλα Ροτόντα (1565 μ.χ ,Βιτσέντζα, Ιταλία)

Η Βίλα Ροτόντα, ή αλλιώς Βίλα Αλμέρικο του Αντρέα Παλάντιο ξεκίνησε να χτίζεται στη Βιτσέντζα της Ιταλίας το 1565/66 και ολοκληρώθηκε, ύστερα από το θάνατο του Παλάντιο, από τον Βιτσέντζο Σκαμότσι. Η Villa Rotonda δεν προοριζόταν για κυρίως κατοικία, αλλά για προαστιακή εξοχική κατοικία του κληρικού Πάολο Αλμέρικο. Οι κατοικίες των ευγενών χωρίζονταν σε αστικές και εξοχικές. Το παλάτι (palazzo) επέτρεπε στον ιδιοκτήτη να διατηρεί την παρουσία του στην πόλη, κοντά στους ανταγωνιστές ευγενείς ενώ η βίλα ήταν τόπος αναψυχής.

Η Ροτόντα είναι σχεδιασμένη σε τετράγωνο κάρναβο αναλογιών $2a$, a , $2a$, a , $2a$ και στις δυο του πλευρές. Το κυρίως κτίριο εγγράφεται στο τετράγωνο που ορίζουν τα a , $2a$, a , $2a$, ενώ στο σύνολό της έχει κάτοψη σταυροειδή μαζί με τα τέσσερα προστώα διαστάσεων $2a \times 2a$, που βρίσκονται στο κέντρο κάθε πλευράς του. Στο κέντρο του κάρναβου υπάρχει κύκλος ακτίνας $2a$, που εγγράφεται στο τετράγωνο με πλευρά $2a$. Το συνολικό ύψος του κτιρίου είναι $4a$: εξωτερικά είναι $2a$ ως τη στάθμη των γείσων των στεγών και $2a$ το συνολικό ύψος των στεγών.

Η κάτοψη οργανώνεται ως εξής: η πρόσβαση γίνεται από τα προστώα κατευθείαν στο υπερυψωμένο επίπεδο με σκάλες. Κεντρικά της κάθε πλευράς υπάρχει διάδρομος που στεγάζεται με ημικυλινδρικό θόλο. Από αυτόν το διάδρομο πάει κανείς απευθείας στο κεντρικό κυκλικό δωμάτιο, που στεγάζεται με ημισφαιρικό θόλο και έχει συνολικό ύψος $4a$. Εκατέρωθεν του κάθε διαδρόμου υπάρχουν τέσσερα δωμάτια, όμοια ανά δύο. Τα δωμάτια δηλαδή, οργανώνονται περιμετρικά του κεντρικού τετραγώνου που εσωκλείει το κυκλικό δωμάτιο. Στους χώρους που προκύπτουν ανάμεσα στις 2 κορυφές του κεντρικού τετραγώνου και στον κύκλο, υπάρχουν εσωτερικές σκάλες που οδηγούν στις σοφίτες.

Οι καλλιτέχνες στην Αναγέννηση πίστευαν ότι η τελειότητα προέρχεται από τη μίμηση της φύσης. Σύμφωνα με το Βιτρούβιο στην αρχιτεκτονική αυτό σήμαινε ότι η μορφή έπρεπε να καθορίζεται από συγκεκριμένες γεωμετρίες, ώστε το κτίριο να διέπεται από συμμετρία: συμμετρία με τη σημερινή σημασία, αλλά και ότι κάθε επιμέρους στοιχείο πρέπει να διέπεται από τις ίδιες αναλογίες που ορίζουν το σύνολο και που χρησιμοποιούν μια συνεπή μονάδα. Η πρόσοψη οριζόταν από μία μονάδα παρμένη από κάποιο βασικό στοιχείο, συνήθως τη διάμετρο μιας κολόνας. Κάθε μονάδα πολλαπλασιαζόταν με συγκεκριμένους αριθμούς που είχαν τις καταβολές τους στην κλασική θεωρία.

Η συμμετρία στην αρχιτεκτονική αντηχούσε τις αρχές που όριζαν τη συμμετρία του ανθρώπινου σώματος. Οι αρχαίες μονάδες μέτρησης, ο δείκτης, η παλάμη, το πέλμα και ο πήγης, διέπονται από δύο αριθμούς: το 6 και το 10. Το 10 είναι τέλειο, σύμφωνα με το Βιτρούβιο, γιατί είναι ο αριθμός των δακτύλων, 4 δάχτυλα κάνουν μια παλάμη, ενώ 4 παλάμες κάνουν ένα πέλμα. Το 6 είναι τέλειο, γιατί είναι το άθροισμα των παραγόντων του και γιατί 6 πέλματα κάνουν το ύψος του ανθρώπου.

Η επιλογή των βασικών σχημάτων που συναντάμε σε επανάληψη στο σχέδιο της Ροτόντα δεν είναι τυχαία. Ο κύκλος ήταν το πυθαγόρειο σύμβολο της τελειότητας, του αέναου και του θεϊκού. Στα πρωτοχριστιανικά χρόνια συμβόλιζε την αρετή. Το τετράγωνο αντίθετα συμβόλιζε τον φυσικό κόσμο. Ο κύκλος στον Παλλάντιο εγγράφεται στο τετράγωνο, συμβολίζοντας την κυριαρχία της ανθρώπινης λογικής.

Παρά το γεγονός ότι τα παράθυρα των κυρίως δωματίων εμφανίζονται να είναι στο κέντρο των τοίχων στα σχέδια της τομής- ανάμεσα στη γωνία του κτιρίου και την εσωτερική παρειά της πλαϊνής αψίδας της στοάς, χτίστηκαν διαφορετικά. Αν φέρουμε τις νοητές διαγώνιες του τοίχου, τέμνονται στο επάνω δεξιό άκρο του πλαισίου του παραθύρου. Αν τα παράθυρα στην όψη είχαν τοποθετηθεί πάνω από αυτό το ύψος, τότε το ύψος του ανθρώπου θα υποσκελιζόταν. Αν τοποθετούνταν χαμηλότερα από αυτή τη στάθμη τότε το επίπεδο των επίσημων δωματίων θα φαινόταν ψηλότερο και θα έδινε την αίσθηση ότι περιέχει περισσότερα πατώματα. Έτσι η επιλογή αυτή της θέσης ήταν η καλύτερη δυνατή, για να αποδώσει σωστά τις πραγματικές αναλογίες του κτηρίου.

Τα προστώα καθώς προεξέχουν από το κυρίως σώμα του κτιρίου, είναι θεμελιώδη για την ογκομετρική σύνθεση της βίλας. Τα σκαλιά εντείνουν την οπτική του επισκέπτη, και τον οδηγούν ομαλά στη μετάβαση από τον εξωτερικό στον εσωτερικό χώρο.

Με το διαχωρισμό των βοηθητικών και των κυρίως χώρων σε ισόγειο και πρώτο επίπεδο αντίστοιχα, ο Παλλάντιο καταφέρνει να σηκώσει το κτίριο από το έδαφος, κάνοντας το να φαίνεται πιο εντυπωσιακό από μακριά, και επιτρέποντας στα προστώα να έχουν επιβλητική θέα. Η απόσταση ανάμεσα στις δύο κεντρικές κολώνες τους είναι πιο μεγάλη: με αυτό τον τρόπο εντείνεται η είσοδος και τα παράθυρα του επίσημου επιπέδου φαίνονται τοποθετημένα στο κέντρο των τοίχων.

Από το 1530 και μετά οι πολυτελείς βίλες αρχίζουν να εμφανίζονται στην ύπαιθρο, με σκοπό να προσφέρουν έναν πολυτελή τόπο διαμονής στους αριστοκράτες ιδιοκτήτες τους, αλλά και να λειτουργήσουν ως μονάδες παραγωγής. Όμως για να επιτευχθεί αυτό απαιτείται ένας νέος αρχιτεκτονικός σχεδιασμός, που να συνδυάζει τη διπλή φύση και σκοπό των κτιρίων. Ο Αντρέα Παλλάντιο επιτυγχάνει αυτή τη σύζευξη.

Ο σχεδιασμός των επαύλεων εκφράζει την ιδέα τόσο του Αλμπέρτι όσο και του Παλλάντιο, ότι το σπίτι είναι μια μικρή πόλη και η πόλη ένα μεγάλο σπίτι. Η κεντρική σάλα του σπιτιού είναι η πλατεία.

Ακολουθώντας την αντίληψη του Πτολεμαίου για το σύμπαν, η γη με την ανθρωπότητα βρίσκεται στο κέντρο. Αντίστοιχα, η βίλα τοποθετείται στο κέντρο της ιδιοκτησίας και η σάλα βρίσκεται στο κέντρο της βίλας. Αν δει κανείς ολόκληρη την ιδιοκτησία ως το σύμπαν, τότε η σάλα λειτουργεί όπως η γη στο γεωκεντρικό σύστημα του Πτολεμαίου – είναι το κέντρο των πάντων. Αυτό το κύριο δωμάτιο είναι εκείνο από το οποίο ξεκινά η δύναμη, η εξουσία του ιδιοκτήτη.

Οι αναπαραστάσεις στο εσωτερικό της βίλας επιχειρούν να ανασυστήσουν την αρχαία κατοικία. Αρχιτεκτονικά μέλη και θραύσματα γλυπτών από αρχαία κτίρια της Ρώμης εντάσσονται στον χώρο. Οι χώροι στο εσωτερικό του σπιτιού είναι ζωγραφισμένοι με τέτοιο τρόπο ώστε να περιορίζουν και να εξισορροπούν την αντίθεση μεταξύ του παραγωγικού χαρακτήρα του αγροκτήματος και της πολυτελούς κατοικίας. Στις επιτοίχιες απεικονίσεις τα τοπία της αρχαίας Ρώμης συνυπάρχουν με τη βενετική ύπαιθρο του 1550. Ο Παλλάντιο ενσωματώνει τη βίλα στις μεγάλες καλλιεργούμενες εκτάσεις χωρίς να χρησιμοποιεί εκτεταμένα κήπους, αγάλματα και σιντριβάνια. Ο κήπος και ο διάκοσμος του έχει λειτουργική σημασία και χρησιμοποιείται από τον αρχιτέκτονα για να τονίσει την κύρια είσοδο της οικίας.

Για πρώτη φορά στην ιστορία της δυτικής αρχιτεκτονικής, τοπίο και κτίριο συλλαμβάνονται ως σύνολο, σαν να ανήκουν το ένα στο άλλο. Εδώ ο άξονας του σπιτιού συνεχίζει στη φύση. Ο θεατής που στέκεται έξω βλέπει την κατοικία να αναπτύσσεται ως μία εικόνα που ολοκληρώνει τη θέα.

Art Nouveau (1890-1914)

Η συγκέντρωση του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα έτρεφε την ελπίδα για μια καλύτερη κοινωνική θέση. Τα νέα οικονομικά και διοικητικά κέντρα, οι τράπεζες, τα χρηματιστήρια, τα εμπορικά κέντρα, οι κατοικίες και οι πολυκατοικίες συγκεντρώνονταν στο κέντρο των πόλεων, ενώ οι εργατικές κατοικίες και τα εργαστήρια των τεχνιτών απομακρύνονται.

Στην αρχιτεκτονική πίστευαν ότι με της καινούργιες κατασκευαστικές τεχνολογίες θα επιτευχθεί η δυναμική δημιουργία του χώρου που θα αντιπροσωπεύει το ρυθμό την μοντέρνας κοινωνίας. Γι' αυτό διαμορφώθηκε το λεγόμενο "Βιομηχανικό στυλ"

Στα έργα της Νέας Τέχνης (Art Nouveau) σταματά σχεδόν κάθε αναφορά στα πρότυπα της αρχαιότητας. Χάνεται η συμμετρία, κυριαρχεί το ελεύθερο παιχνίδι της γραμμής και τα διακοσμητικά στοιχεία γίνονται ανάλαφρα.

Κύρια χαρακτηριστικά:

- Η επιτήδευση της μορφής, κυρίως για στοιχεία που αντλούνται από τη φύση καθώς και η στενή συσχέτιση του με το κίνημα του συμβολισμού.
- Η διάθεση των καλλιτεχνών να καταργήσουν τις αποστάσεις μεταξύ των διαφορετικών μορφών της τέχνης, τις οποίες και προσπαθούν να ενοποιήσουν.
- Δανείστηκε αρκετά στοιχεία από την τέχνη της Βικτωριανής εποχής, προσθέτοντας παράλληλα σύγχρονες ιδέες

Σαγράδα Φαμίλια (1882 μ.χ., Βαρκελώνη, Ισπανία)

Πρόκειται για μια μεγάλη ρωμαιοκαθολική εκκλησία στη Βαρκελώνη της Καταλονίας στην Ισπανία,

σχεδιασμένη από τον Καταλανό αρχιτέκτονα Αντόνι Γκαουντί (1852-1926). Αν και ημιτελής, η εκκλησία αποτελεί Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς της ΟΥΝΕΣΚΟ και το Νοέμβριο του 2010 εγκαινιάστηκε και καθαγιασθηκε από τον Πάπα Βενέδικτο ΙΣΤ΄ και έγινε Βασιλική και μπορεί πλέον να τελεστεί εκεί η Θεία Λειτουργία και να την παρακολουθήσουν οι πιστοί. Αν και η κατασκευή της Σαγράδα Φαμίλια είχε ξεκινήσει το 1882, όταν το έργο ανέλαβε ο Γκαουντί το 1883, τη μεταμόρφωσε με το αρχιτεκτονικό και μηχανικό στυλ του συνδυάζοντας το γοτθικό ρυθμό και μορφές Μοντερνισμού με φιλόδοξες διαρθρωτικές κολόνες και αψίδες. Ο Γκαουντί αφιέρωσε τα τελευταία του χρόνια στο έργο και όταν πέθανε το 1926, λιγότερο από το ένα τέταρτο του έργου είχε ολοκληρωθεί. Η κατασκευή της Σαγράδα Φαμίλια προχώρησε με αργούς ρυθμούς καθώς βασιζόταν σε ιδιωτικές δωρεές και διακόπηκε από τον Ισπανικό Εμφύλιο και επανέλαβε περιοδική πρόοδο τη δεκαετία του '50. Η κατασκευή πέρασε το μέσο όρο το 2010 με μερικές από τις μεγαλύτερες προκλήσεις να παραμένουν και μια αναμενόμενη ημερομηνία ολοκλήρωσης το 2026 - επέτειος 100 χρόνων από το θάνατο του Γκαουντί.

Είναι το πιο γνωστό έργο του Γκαουντί παγκοσμίως τόσο για την ιδιαιτερότητα του, όσο και για το γεγονός ότι ο αρχιτέκτονας πέθανε πριν προλάβει να την ολοκληρώσει. Αυτό που κάνει ιδιαίτερη τη Sagrada Familia είναι η συμβολισμός της, που είναι παρόν σε όλα τα στοιχεία. Ξεχωρίζουν οι τρεις όψεις, με διαφορετικό προσανατολισμό η κάθε μια, που σχετίζονται με τη ζωή του Χριστού. Η Γέννηση ανατολικά, τα Πάθη δυτικά και η Ανάσταση και η Δόξα στο νότιο μέρος. Καθώς επίσης και οι τρεις πύλες εισόδου που συμβολίζουν την πίστη, την ελπίδα και την φιλανθρωπία. Οι πύργοι επίσης είναι συμβολικοί: δώδεκα πύργοι για τους δώδεκα αποστόλους, ένας πύργος επάνω στο βωμό για την Παρθένο Μαρία και πέντε πύργοι στο κέντρο, ο ένας αντιπροσωπεύει το Χριστό και οι άλλοι τέσσερις τους Ευαγγελιστές. Γενικότερα όλο το έργο αποτελείται από γλυπτά, καθώς αντιπροσωπεύει το θρησκευτικό αίσθημα του Γκαουντι θέλοντας να μετατραπεί σε ένα «ζωντανό δάσος προσευχής».

Τειοποτείο (δωμάτιο τσαγιού) Willow (1900 μ.χ. Γλασκώβη, Σκωτία)

Ο Charles Rennie Mackintosh γεννήθηκε στη Γλασκώβη στις 7 Ιουνίου του 1868. Ήταν αρχιτέκτονας, σχεδιαστής και ζωγράφος. Με μια φιλοσοφία πάνω στο design βαθιά ριζωμένη στη σκωτσέζικη παράδοση, ο Μάκιντος παρέβλεψε την μέχρι τότε προϋπάρχουσα αρχιτεκτονική ως ακατάλληλη για το κλίμα ή τις ανάγκες της Σκωτίας. Πίστευε ότι η αναγέννηση του Σκωτσέζικου Βαρονικού στυλ, προσαρμοσμένο πάντα στην σύγχρονη κοινωνία, θα εξυπηρετούσε σύγχρονες ανάγκες για την εποχή. Τα κτίρια του είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής του της άποψης.

Δημιούργησε κτίρια αξιοπρόσεκτα για την κομψότητα και τη διαύγεια των χαρακτηριστικών που ορίζουν τους χώρους τους, για την επιδέξια εκμετάλλευση του φυσικού και τεχνητού φωτισμού τους και τέλος, για τις επιτήδειες λεπτομέρειες τους. Πίστευε ότι η κάθε κατασκευή design έπρεπε να λειτουργεί σαν μια ολότητα, στην οποία το κάθε επιμέρους στοιχείο, η κάθε λεπτομέρεια που θα εφευρίσκονταν έπρεπε να συνεισφέρει στη γενική λειτουργία του αντικειμένου ή κτιρίου.

Ο Μάκιντος είναι γνωστός για τα δωμάτια τσαγιού. Ήταν ένα μέρος δημόσιας αναψυχής. Τα δωμάτια τσαγιού της Γλασκώβης, τα οποία σχεδίασε στις αρχές του 1900 ήταν φωτεινοί, κομψοί εσωτερικοί χώροι που αποτελούσαν αντίθεση στην αμμώδη, καπνώδη, αστική πόλη της Γλασκώβης. Τα Willow Tea Rooms στο Sauchiehall Street ήταν ανάμεσα στα πιο πρωτότυπα κτίρια του και τα πιο ολοκληρωμένα στο σχέδιό τους πάνω στη διακόσμηση και την επίπλωση. Στο Salon de Luxe, στο εσωτερικό δωμάτιο του Willow, οι σερβιτόρες φορούσαν ακόμη και περιδέραια και φορέματα σχεδιασμένα απ' τον Μάκιντος.

Μπάουχαουζ

Η σχολή Μπάουχαουζ ιδρύθηκε το 1919 στη Βαϊμάρη από τον αρχιτέκτονα Βάλτερ Γκρόπιους. Ήταν μια σχολή εφαρμοσμένων τεχνών που ήθελε να ενώσει τις εικαστικές τέχνες με την αρχιτεκτονική, και άλλους κλάδους της καλλιτεχνικής δημιουργίας και να τους συνδέσει με την κατασκευή. Στόχος δηλαδή της σχολής ήταν να σταματήσει η διάκριση ανάμεσα σε “ελεύθερη” και “εφαρμοσμένη” τέχνη. Το 1913 οι Ναζί έκλεισαν την σχολή και πολλοί πήγαν στην Αμερική όπου ίδρυσαν το νέο Μπάουχαουζ στο Σικάγο.

Για τις εξελίξεις στην αρχιτεκτονική το Μπάουχαουζ ήταν καθοριστικό. Έπρεπε να εκπαιδευτεί ο καλλιτέχνης για να μπορεί να πάρει θέση μέσα στην εποχή των μηχανών. Η ολοκληρωτική εισδοχή της τέχνης στη βιομηχανική παραγωγή ήταν ο νέος στόχος. Στοιχειώδεις μάθημα στη σχολή ήταν η εισαγωγή στη σύνθεση της μορφής, στο χρώμα στην τεχνική επεξεργασία των υλικών. Η αντίληψη, πως η μορφή ακολουθεί την λειτουργία. Οι απλές γεωμετρικές μορφές σε συνδυασμό με τα σύγχρονα υλικά, χαρακτηρίζουν τα προϊόντα της σχολής.

Το 1923 η σχολή μεταφέρεται στην Ντεσάου και το 1932 στο Βερολίνο. Το 1933 έκλεισε. Παρά την σύντομη λειτουργία της σχολής οι κριτικές που δέχτηκε και τα αποτελέσματα της είχαν διεθνές αντίκτυπο. Τέθηκαν τα θεμέλια του βιομηχανικού σχεδίου και προγράμματα εφαρμοσμένων τεχνών.

Mies van der Rohe

Ο Λούντβιχ Μις φαν ντερ Ρόε (Ludwig Mies van der Rohe, 27 Μαρτίου 1886 - 17 Αυγούστου 1969) ήταν Γερμανός αρχιτέκτονας. Θεωρείται από τους μεγαλύτερους αρχιτέκτονες του 20ού αιώνα, δίπλα στον Λε Κορμπυζιέ και στον Φρανκ Λόιντ Ράιτ. Επιδίωξε μια λογική προσέγγιση που θα καθοδηγούσε τη δημιουργική διαδικασία του αρχιτεκτονικού σχεδίου, και είναι γνωστός για τη χρήση των αφορισμών «λιγότερο είναι περισσότερο» και «ο Θεός είναι στις λεπτομέρειες».

Ο Λούντβιχ Μις φαν ντερ Ρόε είχε ως στόχο ζωής την δημιουργία όχι μόνο ενός νέου αρχιτεκτονικού ύφους αλλά και μιας νέας αρχιτεκτονικής γλώσσας, που θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για να αντιπροσωπεύσει την νέα εποχή των τεχνολογικών επιτευγμάτων και της παραγωγής. Θεωρούσε αναγκαία την δημιουργία μιας αρχιτεκτονικής που θα ήταν σε αρμονία με την εποχή της, όπως η γοτθική αρχιτεκτονική ήταν την εποχή του πνευματισμού. Ο Λούντβιχ Μις φαν ντερ Ρόε χρησιμοποίησε την φιλοσοφία ως βάση για την εργασία του.

Ο Λούντβιχ Μις φαν ντερ Ρόε δημιούργησε ένα σημαντικό αρχιτεκτονικό ύφος του εικοστού αιώνα, που το χαρακτήριζε ακραία σαφήνεια και απλότητα. Τα κτήρια αποπνέουν την καθαρότητα και την σαφήνεια της απλής, απλοϊκής θα έλεγε κανείς, γεωμετρικής δομής, όπου η ένταση δημιουργείται μέσα από την αυστηρότητα των περιγραμμάτων και την προσεγγισμένη αναλογία των επιμέρους στοιχείων. Το “Less is more” είναι η άλλη προστακτική του, που οδήγησε στον υπέρτατο ορθολογισμό και στην ψυχρή ομορφιά των χαλύβδινων και γυάλινων δημιουργημάτων του, που πραγματοποιούνται χάρη στην τελειοποίηση της τεχνολογίας, της οποίας ο Μις αποδεικνύεται μεγαλοφυής γνώστης και χρήστης. Επίσης τα κτήρια του χρησιμοποιούσαν σύγχρονα υλικά όπως ο βιομηχανικός χάλυβας και γυαλί για να καθορίσουν τον αυστηρό αλλά κομψό χώρο. Ανέπτυξε την χρήση της εκτεθειμένης δομής χάλυβα και γυαλιού για να εσωκλείσει και να καθορίσει τον χώρο. Προσπάθησε για μια αρχιτεκτονική

με ελάχιστα πλαίσια στην δομική διάταξη και σε ισορροπία με την απαιτούμενη ελευθερία του ανοιχτού χώρου. Χαρακτήριζε τα κτήρια του ως αρχιτεκτονική “skin and bones (σάρκα και οστά)”.

Η Έπαυλη Τούγκεντατ (1930, Μπρνο, Τσεχοσλοβακία)

Η Έπαυλη Τούγκεντατ θεωρείται αριστούργημα του Γερμανού αρχιτέκτονα Μις φαν ντερ Ρόε. Χτισμένη το 1930 στο Μπρνο της Τσεχοσλοβακίας (σημερινή Τσεχία), για τον Φριτς Τούγκεντατ και τη σύζυγό του Γκρέτα, η έπαυλη έγινε σύντομα ένα σύμβολο της σύγχρονης αρχιτεκτονικής και του λειτουργισμού.

Ο αρχιτέκτονας επέλεξε το μπετόν και το σίδηρο ως υλικά προκειμένου να επιτευχθεί ένα συναίσθημα του διαστήματος και του φωτός. Σχεδίασε επίσης όλα τα έπιπλα. Δύο τύποι πολυθρονών που σχεδιάστηκαν για το κτήριο, η «Καρέκλα Τούγκεντατ» και η «Καρέκλα Μπρνο», παράγονται μέχρι σήμερα. Δεν υπάρχει κανένα έργο ζωγραφικής ή διακοσμητικό στοιχείο στη έπαυλη αλλά το εσωτερικό δεν χαρακτηρίζεται σε καμία περίπτωση λιτό, εξαιτίας της χρήσης φυσικά διαμορφωμένων υλικών όπως ο όνυχας και τα σπάνια τροπικά ξύλα.

Είναι επίσης αρκετά μεγάλη για ένα οικογενειακό σπίτι, γεγονός που μπορεί να ξενίσει τους περιστασιακούς επισκέπτες δεδομένου ότι η κομψή απλότητα των δωματίων που χρησιμοποιούνταν από την οικογένεια αντισταθμίζεται από έναν πολύ μεγάλο χώρο που καταλαμβάνεται από διάφορα βοηθητικά δωμάτια.

Ο Φριτς και η Γκρέτα Τούγκεντατ, που ήταν Εβραίοι, αποχώρησαν από την Τσεχοσλοβακία με τα παιδιά τους το 1938, λίγο πριν η χώρα διαμελιστεί μετά από τη Συμφωνία του Μονάχου. Δεν επέστρεψαν ποτέ. Το σπίτι χρησιμοποιήθηκε για διάφορους πρακτικούς λόγους τις δεκαετίες μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και το 1992 οι πολιτικοί ηγέτες της Τσεχοσλοβακίας συναντήθηκαν εκεί για να υπογράψουν το έγγραφο που διαίρεσε τυπικά τη χώρα σε δύο μέρη, στις Δημοκρατίες της Τσεχίας και της Σλοβακίας. Από το 1994 η έπαυλη είναι ανοικτή στο κοινό σαν μουσείο. Το 2001 κηρύχθηκε Μνημείο Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Walter Gropius

Ο Βάλτερ Γκρόπιους (Walter Gropius, 18 Μαΐου 1883 - 5 Ιουλίου 1969) ήταν Γερμανός αρχιτέκτονας και ο ιδρυτής του Μπάουχαουζ.

Τα έργα του δρομολόγησαν αλλαγές στον αρχιτεκτονικό σχεδιασμό. Ο δημιουργός του Bauhaus, σχεδίασε προϊόντα, σπίτια, εργοστάσια, νοσοκομεία, παιδικούς σταθμούς, πανεπιστήμια, ουρανοξύστες και μια ολόκληρη πόλη στην Γερμανία. Όλα στην σχεδιαστική φιλοσοφία που ο ίδιος οραματίστηκε. Διάσημο είναι το χερούλι πόρτας που σχεδίασε το 1922 με τον Adolf Meyer και το οποίο αποτελεί μόνιμο έκθεμα του Μουσείου Μοντέρνας Τέχνης στην Ν.Υ (MoMA).

Ο Gropius πέθανε το 1969 στη Βοστώνη, σε ηλικία ετών 86, γνωρίζοντας μία μοναδική αναγνώριση. Το Bauhaus και το όραμά του, θα επηρεάζουν για χρόνια την αρχιτεκτονική.

Στο μανιφέστο του αναφέρει ότι «Δεν υπάρχει διαχωριστική γραμμή ανάμεσα στις εφαρμοσμένες τέχνες, τη γλυπτική και τη ζωγραφική, είναι όλα τμήματα του οικοδομείν».

Βασικά χαρακτηριστικά των έργων του Γκρόπιους ήταν η απλότητα, η λειτουργικότητα και η χρηστικότητα, με ιδιαίτερη έμφαση σε γεωμετρικές φόρμες και στο χρώμα. Απέρριπτε κάθε περιττό διακοσμητικό στοιχείο, θεωρώντας πως η ίδια η πρώτη ύλη περιέχει ένα είδος φυσικής και εγγενούς διακοσμητικής ικανότητας.

Σχολή Μπάουχαουζ (Ντεσάου)

Μετά την πολιτική απόφαση διακοπής της λειτουργίας της σχολής της Βαϊμάρης, αρκετές γερμανικές πόλεις εξέφρασαν ενδιαφέρον να φιλοξενήσουν τη σχολή Μπάουχαουζ προκειμένου να συνεχιστεί το έργο της. Τελικά, η σχολή μεταφέρθηκε στο Ντεσάου, πόλη περισσότερο προοδευτική και βιομηχανική. Το κτίριο της σχολής στο Ντεσάου, με γυάλινους τοίχους και λιτές ευθύγραμμες φόρμες καθώς και οι κατοικίες των δασκάλων που σχεδίασε ο Γκρόπιους, αποτέλεσαν την επιτομή της μοντέρνας αρχιτεκτονικής στη Γερμανία και κατατάσσονται στα σημαντικότερα κτίρια του 20ού αιώνα.

Στο κτίριο της σχολής επικρατεί μια γεωμετρική αυστηρότητα χαρακτηριστική του κινήματος. Απλά βιομηχανικά υλικά συνθέτουν το κτίριο που μοιάζει να θυσιάζει όλα τα διακοσμητικά στοιχεία του για να προβάλει με τον πιο ειλικρινή τρόπο την αξία της αρχιτεκτονικής. Ο σχεδιασμός καθορίζεται σε μεγάλο βαθμό από τη λειτουργικότητα του κτιρίου το οποίο σε τελική ανάλυση αποτελεί ένα ενιαίο αρχιτεκτόνημα με ένα και μοναδικό σκοπό. Να στεγάσει και να συγκεντρώσει όλες τις αξίες της σχολής του Μπάουχαουζ.

Μεταμοντερνισμός

Ο μεταμοντερνισμός εισήγαγε ένα πνεύμα ελευθερίας. Την ελευθερία του καλλιτέχνη να παίρνει στοιχεία από οποια εποχή ή τάση υπάρχει μέσα από τον κόσμο της τέχνης, να αντλήσει έμπνευση από οπουδήποτε και να πάρει την σκυτάλη για νέες δημιουργίες.

Στην αρχιτεκτονική η συνύπαρξη διαφορετικών κατευθύνσεων είναι το κύριο γνώρισμα της αρχιτεκτονικής από τις αρχές του 1970.

Περίοδος που χαρακτηρίζεται από την αύξηση των παροχών υπηρεσιών με την συρρίκνωση της βιομηχανικής παραγωγής.

Η διάδοση των πληροφοριών μέσω των ηλεκτρονικών υπολογιστών και η εμφάνιση της πληροφορικής σε “άυλες” υπηρεσίες με την αυξανόμενη παραγωγή εικόνων έρχεται η αρχιτεκτονική να αναμετρηθεί με την πληθώρα πληροφοριών που δέχεται. Με αυτό τον τρόπο ασπάζονται κάθε νεωτερισμό που εμφανίζεται. Κάτω από αυτές της συνθήκες η αρχιτεκτονική δε βασίζεται στην επίλυση προβλημάτων αλλά στους κανόνες αγοράς στην αρχιτεκτονική παραγωγή.

Για την αρχιτεκτονική της “Υψηλής τεχνολογίας” επιδεικνύονται η πολυπλοκότητα στην άρθρωση επιφανειών και όγκων. Ο τονισμός του κατασκευαστικού στοιχείου. Η έκθεση σε κοινή θέα του μηχανολογικού εξοπλισμού. Για τους “ορθολογιστές” η αρχιτεκτονική πρέπει να χαρακτηρίζεται από απλές μορφές, χρησιμοποίηση παραδοσιακών υλικών και η “μορφή ακολουθεί την λειτουργία”.

Frank Lloyd Wright

Ο Frank Lloyd Wright (1867-1959) αναμφίβολα υπήρξε ένας από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες του 20ού αιώνα. Εξαιρετικά ανήσυχο πνεύμα, αναζητούσε συνεχώς νέες μορφές και πειραματιζόταν με καινούρια υλικά και μεθόδους κατασκευής. Ταυτόχρονα, όμως, διατήρησε τη συνοχή και τη συνέχεια σε όλο το εύρος του έργου του.

Η φύση αποτελούσε μια έμμονη ιδέα του Wright και ο ίδιος χαρακτήριζε την αρχιτεκτονική του «οργανική». Ο Wright επεδίωκε να δημιουργήσει ολοκληρωμένους χώρους σχεδιάζοντας ακόμα και τα έπιπλα, τα χαλιά ή τα φωτιστικά. Πέθανε το 1959 σε ηλικία 92 χρονών, χωρίς να σταματήσει στιγμή να δημιουργεί. Μάλιστα, εκείνη τη χρονιά ολοκλήρωσε και την κατασκευή του περίφημου μουσείου

Guggenheim στη Νέα Υόρκη, που ενσαρκώνει τις αντιλήψεις του για μια οργανική αρχιτεκτονική. Η ανάπτυξή του θυμίζει κοχύλι, με μια σπειροειδή ράμπα γύρω από ένα κεντρικό αίθριο. Ένα μοναδικό, αινιγματικό κτίριο, σαν λευκό γλυπτό, το τελευταίο έργο που άφησε πίσω του ο ιδιοφυής αρχιτέκτονας και σηματοδότησε την αφετηρία για τους πειραματισμούς των νεότερων γενιών αρχιτεκτόνων.

[Το μουσείο Guggenheim \(1958, Ν.Υόρκη, ΗΠΑ\)](#)

Το Solomon R. Guggenheim Μουσείο, γνωστό ως Guggenheim (Γκούγκενχαϊμ), είναι ένα από τα πιο σημαντικά μουσεία μοντέρνας τέχνης του κόσμου και στεγάζεται σ' ένα ιδιαίτερο για την αρχιτεκτονική του κτίριο που βρίσκεται στην 5η Λεωφόρο, στο Άνω Ανατολικό Μανχάταν της Ν. Υόρκης.

Το κτίριο του Μουσείου Γκούγκενχαϊμ θεωρείται ένα από τα χαρακτηριστικά δείγματα μοντέρνας αρχιτεκτονικής του 20ού αιώνα και σχεδιάστηκε από τον μεγαλύτερο αρχιτέκτονα της Αμερικής, τον Φρανκ Λόιντ Ράιτ. Το ελικοειδές κτίριο του Μουσείου Guggenheim άνοιξε για το κοινό το 1959, έξι μήνες μετά το θάνατο του Ράιτ.

Το εσωτερικό του κτιρίου έχει το σχήμα μίας μεγάλης ελικοειδούς ροτόντας που φθάνει σε ύψος 28 μέτρων έως το θολωτό φεγγίτη. Ο επισκέπτης μπορεί να φθάσει στην κορυφή ακολουθώντας μία αρθρωτή ράμπα που ανεβαίνει κυκλικά σε ύψος πέντε ορόφων και έχει μήκος περίπου 400 μέτρα. Στους τοίχους του κάθε ορόφου εκτίθενται έργα της συλλογής του Μουσείου. Για να μην κουραστεί, μπορεί να ανέβει με το ασανσέρ στον 5ο όροφο και να αρχίσει να κατεβαίνει με τα πόδια. Λένε ότι ο Ράιτ ήθελε οι επισκέπτες να ξεκινούν από την κορυφή και να κατεβαίνουν τα επικλινή επίπεδα των πέντε ορόφων, βλέποντας κατά την κάθοδό τους τα έργα τέχνης.

[Le Corbusier \(Λε Κορμπυζιέ\)](#)

Ο Charles-Edouard Jeanneret (1887-1965), που έγινε γνωστός με το ψευδώνυμο Le Corbusier (Λε Κορμπυζιέ), μπορεί να θεωρηθεί ένας από τους σημαντικότερους αρχιτέκτονες του 20ού αιώνα. Σπούδασε την αρχιτεκτονική έξω από τις Σχολές, ταξιδεύοντας, διαβάζοντας και μαθητεύοντας. Επιπλέον, ήταν ζωγράφος και συγγραφέας. Διατύπωσε μια ριζοσπαστική θεωρία της αρχιτεκτονικής χρησιμοποιώντας τον λόγο και την εικόνα σε εκρηκτικές συνθέσεις. Ο Le Corbusier οραματίστηκε μια πόλη και μια αρχιτεκτονική για έναν καλύτερο άνθρωπο σε μια πιο ανθρώπινη κοινωνία. Σχεδίασε πλήθος έργων που ακτινοβόλησαν το "νέο πνεύμα" ως τα πέρατα του κόσμου. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται πολλά ορόσημα της μοντέρνας αρχιτεκτονικής -η βίλα Savoye, η εκκλησία της Ronchamp, η πολυκατοικία της Μασσαλίας, το Κοινοβούλιο της Chandigarh, το μοναστήρι της La Tourette.

Ελάχιστοι αρχιτέκτονες έχουν εκφράσει τα όνειρα και τις απογοητεύσεις της βιομηχανικής εποχής όσο ο Λε Κορμπυζιέ. Ταυτόχρονα, κανείς δεν εξόργισε και δεν σκανδάλισε σε τέτοιο βαθμό τους συγχρόνους του, με εξαίρεση ίσως τον Άντολφ Λόος και τον Φρανκ Λόιντ Ράιτ. Η ειρωνεία και η συκοφαντία συνόδευαν τον Λε Κορμπυζιέ, έναν αρχιτέκτονα που το όνομά του έχει γίνει σχεδόν συνώνυμο με την αρχιτεκτονική, καθ' όλη τη διάρκεια της σταδιοδρομίας του. Ανάμεσα στη βίλα Φαγιέ, της περιόδου 1906-07, και τα κτίρια που κατασκευάστηκαν μετά τον θάνατό του, μεσολάβησαν έξι δεκαετίες ακατάπαυτης παραγωγικότητας. Ο Λε Κορμπυζιέ έφτιαξε 75 κτίρια σε 12 χώρες και ανέλαβε 42 σημαντικά πολεοδομικά έργα. Μας κληροδότησε 8.000 ιδιόχειρα σχέδια, πάνω από 400 πίνακες και εικόνες, 44 γλυπτά και 27 σκίτσα για ταπισερί. Έγραψε 34 βιβλία, ένα σύνολο 7.000 σελίδων, και εκατοντάδες άρθρα· έδωσε διαλέξεις και άφησε πίσω του περίπου 6.500 προσωπικές επιστολές, αλλά και μια ογκώδη επαγγελματική αλληλογραφία.

Η Βίλα Σαβογιέ (1929-1931, Παρίσι, Γαλλία)

θεωρείται πως συνοψίζει περισσότερο από οποιοδήποτε άλλο κτήριο τα πέντε σημεία της αρχιτεκτονικής του τα οποία ο ίδιος ξεκίνησε να αναπτύσσει από τις αρχές της δεκαετίας του '20. Πρώτα, ο Λε Κορμπυζιέ ανύψωσε τον όγκο της κατασκευής από το έδαφος, που υποστηριζόταν από τις πιλοτές, με ενισχυμένες στήλες. Αυτές οι πιλοτές, σε ότι αφορά την παροχή της δομικής υποστήριξης για το σπίτι, του επέτρεψαν να τονίσει δύο ακόμα σημεία: μια ελεύθερη πρόσοψη, δηλαδή με τοίχους χωρίς υποστήριξη, που θα μπορούσαν να σχεδιαστούν όπως ο αρχιτέκτονας επιθυμεί, και ένα ανοικτό σχέδιο ορόφων, που σημαίνει ότι ο χώρος κάθε ορόφου ήταν ελεύθερος να διαμορφωθεί σε δωμάτια, χωρίς ανησυχία για την υποστήριξη των τοίχων. Το δεύτερο πάτωμα της βίλας Savoye περιλαμβάνει μακριές λωρίδες παραθύρων που επιτρέπουν τη θέα του περιβάλλοντος κήπου, στοιχείο που αποτελεί το τέταρτο σημείο της αρχιτεκτονικής του. Μια κεκλιμένη ράμπα που ανέρχεται από το επίπεδο του εδάφους στην ταράτσα του τρίτου ορόφου (το πέμπτο σημείο) επιτρέπει έναν «αρχιτεκτονικό περίπατο» μέσα στο κτίριο. Το άσπρο σωληνοειδές κιγκλίδωμα υπενθυμίζει το σχέδιο κρουαζιερόπλοιου που ο Λε Κορμπυζιέ θαύμαζε πολύ.

Παρεκκλήσι Ronchamp (1954, Μπέλφορτ, Γαλλία)

Η εκκλησία της Ronchamp είναι κτισμένη στην κορυφή ενός λόφου κοντά στα Βόσγια όρη. Η περίοπτη θέση της εξασφαλίζει την θέασή της από πολύ μεγάλη απόσταση. Λίγοι φαντάζονται σήμερα πως ο λόφος αυτός θεωρείται καθαγιασμένο έδαφος σχεδόν από την απαρχή των χρόνων. Ο συγκεκριμένος χώρος συνδεόταν με τη λατρεία του ήλιου κατά τους αρχαϊκούς χρόνους, και συνέχισε να είναι τόπος λατρείας αρχαίων ειδωλολατρών καθώς αργότερα και χριστιανικών ιεροτελεστιών και προσκυνημάτων. Η σημερινή εκκλησία είναι κτισμένη πάνω στα θεμέλια ενός προγενέστερου γοτθικού ναού, ο οποίος καταστράφηκε κατά τον 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο. Την εκκλησία της Ronchamp την αντιμετωπίζει σαν ένα πλαστικό αντικείμενο - γλυπτό. Οι τοίχοι που θα το περιβάλλουν, το παιχνίδι τους με το φως και τη σκιά, οι ποιότητες του φωτός, είναι παράμετροι καθοριστικοί για ένα αρμονικό αποτέλεσμα. Πρόκειται ως επί το πλείστον για ένα έργο γλυπτικής παρά για θρησκευτικό κτίριο.

Σύγχρονη αρχιτεκτονική

Κτίριο CCTV στο Πεκίνο, (2007, Πεκίνο)

Το κτίριο της κεντρικής Κινέζικης τηλεόρασης είναι ένα σύμπλεγμα από έξι οριζόντια και κάθετα κτίρια που καλύπτουν συνολικά 473.000 τετραγωνικά μέτρα .

Η κατασκευή έχει 234 μέτρα ύψος και έχει 54 ορόφους.

Το σύμπλεγμα διαθέτει στούντιο παραγωγής, περιοχές κινηματογράφησης, τόσο σε εσωτερικούς όσο και εξωτερικούς χώρους, πάρκο και εγκαταστάσεις δημόσιας ψυχαγωγίας.

Η κατασκευή ξεκίνησε το 2004 και ολοκληρώθηκε στις 26 Δεκεμβρίου 2007.

Casa de la Musica (Πορτογαλία)

Η Casa da Musica βρίσκεται σε μια πλατεία της πόλης η οποία δεν αποτελεί πλέον απλά το σύνδεσμο

μεταξύ του παλιού και του νέου Πόρτο, αλλά δημιουργεί μια όμορφη συνάντηση των δύο διαφορετικών μοντέλων της πόλης.

Η Casa da Musica λειτουργεί κάθετα. Η αίθουσα είναι τοποθετημένη ψηλά σε ένα ακριβές τσιμεντένιο λευκό κτίριο. Με την είσοδο στο κτίριο ανεβαίνεις μια φουτουριστική σκάλα αλουμινίου της οποίας τα σκαλιά οδηγούν μέχρι και γύρω από την κύρια αίθουσα. Υπάρχει μια σειρά από μικρότερα δωμάτια που αναπτύσσονται ελικοειδώς γύρω από τις δύο πλευρές της κύριας αίθουσας.

Η έντονη γλυπτική μορφή και το χαρακτηριστικό λευκό περίβλημα περικλείουν μια αίθουσα συναυλιών 1.300 θέσεων, μία μικρή αίθουσα 350 θέσεων, δωμάτια για πρόβες και στούντιο για την ηχογράφηση.

Η κύρια αίθουσα, με σχήμα κουτιού παπουτσιών, είναι κλειστή στα δύο άκρα με δύο στρώσεις κυματοειδών γυάλινων τοίχων. Το φως της ημέρας διαχέεται στο αμφιθέατρο, από τους δυο τοίχους που αποτελούνται εξ ολοκλήρου από γυαλί, μια μοναδική πρωτοτυπία στον κόσμο της μουσικής, αφού το γυαλί ως γνωστό αντανακλά τον ήχο σε τυχαίες κατευθύνσεις. Ο Κούλχαας όμως, ισχυρίζεται ότι έχει καταφέρει να ξεπεράσει το πρόβλημα με το να κάνει το γυαλί να κυματίζει και με την τοποθέτηση δύο φύλλων γυαλιού που απέχουν μεταξύ τους ένα μέτρο τα οποία μονώνουν την αίθουσα από τον εξωτερικό θόρυβο. Το αποτέλεσμα είναι ευφρές και όμορφο.

Cartier Foundation (Παρίσι)

Στην αρχιτεκτονική του Jean Nouvel, η διαφάνεια λειτουργεί ως το υποκατάστατο του κενού και με βάση αυτή τη φιλοσοφία πραγματοποιείται και η επεξεργασία των ορίων του χώρου. Ο τρόπος με τον οποίο ο Nouvel οριοθετεί τους χώρους του είναι γεμάτος τεχνάσματα. Με την έννοια αυτή, τα κτίριά του λειτουργούν ως εργαλεία παραγωγής εναλλασσόμενων εικόνων, εικόνων που προκύπτουν από τις κινήσεις και τις επιθυμίες των ανθρώπων, καθώς ζουν και κινούνται μέσα στο σχεδιασμένο, από τον αρχιτέκτονα, κενό.

Κάθε κτίριό του επιφυλάσσει και μια νέα έκπληξη που εστιάζει στο γνωστό, χαρακτηριστικό πλέον, στοιχείο του αρχιτέκτονα: η χρήση του γυαλιού εκφράζεται κάθε φορά με έναν τρόπο αντιφατικό. Πρόκειται για μία μέθοδο που αναφέρεται στη χρήση της διαφάνειας ως στοιχείο χωρικής ασάφειας. Ο αρχιτέκτονας μοιάζει να μεταβάλλεται σε ταχυδακτυλουργό που μετατρέπει αυτόματα την κατασκευή του σε μια απόκοσμη μηχανή στην επιφάνεια της οποίας αναβλύζουν μαγικές εικόνες. Εκτός από την εσωτερική ζωή του κτιρίου, στη γυάλινη επιδερμίδα-οθόνη, προβάλλεται ταυτόχρονα και η αντανάκλαση του περιβάλλοντος ή άλλων στοιχείων που βρίσκονται εκτός του κτιρίου.

Μέσα σ' ένα κτίριο όπως το Fondation Cartier του Jean Nouvel, σκόπιμα αναμειγνύεται η πραγματική εικόνα με την εικόνα μιας αντανάκλασης. Μέσα από την αριστουργηματική χρήση της διαφάνειας, ο αρχιτέκτονας συνθέτει τρία παράλληλα μεταξύ τους γυάλινα επίπεδα που αλληλοκαλύπτονται. Πίσω από την πρώτη γυάλινη επιδερμίδα, που αποτελεί την κύρια όψη του κτιρίου, διαμορφώνεται ένας ενδιάμεσος εξωτερικός χώρος με φύτευση, ακτινοβολώντας τις δικές του εικόνες πάνω σ' αυτή την ιδιότυπη οθόνη, για να ακολουθήσουν έπειτα τα δύο παράλληλα διάφανα του κτιριακού κελύφους.

Σύμφωνα με τον ίδιο τον αρχιτέκτονα: «Αν κοιτάζουμε την πρόσοψη του Fondation Cartier, καθώς είναι μεγαλύτερη από το κτίριο, δεν ξέρουμε αν βλέπουμε την αντανάκλαση του ουρανού ή τον ουρανό μέσα από διαφάνεια. Αν ακολουθώως κοιτάζουμε έναν άνθρωπο μέσα από δύο υαλωμένα πλάνα, δεν ξέρουμε ποτέ αν βλέπουμε τον άνθρωπο μέσα από διαφάνεια, μπροστά, πίσω ή την αντανάκλαση του ανθρώπου».

Με τον τρόπο αυτό, δημιουργούνται πάνω στις γυάλινες επιφάνειες του κτιρίου νέοι χώροι, που δεν υπάρχουν στην πραγματικότητα, αφού αποτελούν προϊόν συσχετισμού φευγαλέων εικόνων, χώροι νοητικοί και φανταστικοί, που στόχο έχουν να εξαπατήσουν τις αισθήσεις μας δημιουργώντας ένα έδαφος αποσταθεροποίησης. Αυτά τα ευρηματικά τεχνάσματα της σύγχρονης αρχιτεκτονικής δεν είναι παρά τα κύρια μέσα έκφρασης που βρίσκουν πρόσφορο έδαφος στο έργο του Jean Nouvel, ενός σπουδαίου αρχιτέκτονα και δημιουργού μαγικών εικόνων.